

ISKRA

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »ISKRA« — KRANJ

4

1958

ISKRA

glasilo delovnega

kolektiva

tovarne elektrotehničnih

in finomehaničnih

izdelkov

»Iskra« Kranj

1 9 5 8

št. 4

april

Izdaja:

Upravni odbor

Ureja:

Uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Jaka Vehovec

Kranj, Struževo 50

Naslov uredništva:

Tovarna »Iskra«

Gorenja Sava 6

telefon 231

(interna 425)

Naslovna slika:

Pomlad

Riko Poženeš

Klišeje izdelala:

klišarna ČP »Gor. tisk«

Kranj

Tisk:

ČP »Gorenjski tisk«

Kranj

Naklada:

3100 izvodov

LETNIK IV.

VSEBINA

- Ob prazniku dela
- 15. redno zasedanje DS — ec
- Potrjen je bil zaključni račun podjetja — ec
- Izvolili smo nov DS
- Poročilo komisije o razmerah v naši restavraciji
- DIT je pričel z delom — pri
- Zakaj izpodriva zvok, posnet po magnetnem sistemu, ostale sisteme — ifv
- Zanimivosti iz tehnike
- Naš počitniški dom v Ankaranu
- Ureditev prostorov za ATC — inju
- 4 mesece po Skandinaviji — Ing. Jože Unk
- Sindikalni izleti — iver
- Dvoje podjetij, dva sistema in vendar sličnost
- Problemi v sedlarskem oddelku — Dipl. oec Janko Kralj
- Delo in odnosi obratne ambulante »ISKRA« — Dr. Ivan Vidmar
- Naša prehrana — Marija Sušnik
- Personalna kronika
- Gradimo telovadišče — F. Š.
- Ura je tričetrt na šest — F. Š.
- Smučarske tekme v Planici — M. Ž.

Ob prazniku dela

Ves svetovni proletariat praznuje 1. maj kot največji praznik delavskih zmag in vzpodbud za svojo bodočnost. Ob nobenem prazniku v letu si delavci niso duhovno tako blizu kot ta dan, ki pomeni za nas vse simbol socialističnih zmag, uveljavljanja delavskih pravic in pridobljene oblasti.

Za jugoslovanske narode pomeni ta praznik zgodovino ogromnih naporov, ko so se z velikimi žrtvami in naporji morali z največjo vztrajnostjo boriti za pravice, ki so jim pripadale.

Z zmago nad tujimi osvajalci in zmago nad kapitalizmom je postal 1. maj za jugoslovansko delovno ljudstvo, za nosilca državne oblasti in popolnega gospodarja, tudi praznik nešteti delovnih zmag in gospodarskega napredka. Tudi naš kolektiv je močan člen v verigi jugoslovanskega gospodarstva in s tem soustvarjalec boljše življenjske ravni delovnih ljudi. Ko ob tem dnevu kritično ocenjujemo vse svoje uspehe, nam mora biti to hkrati tudi kažipot in vzpodbuda za naprej. Nič ne tajimo, naše delovne ljudi čaka tudi v bodoče mnogo naporov in težav. Premagali jih bomo lahko z zavestjo, da ustvarjamo in gradimo z lastnimi silami. Porok za naš uspeh so samoupravni organi, ki so bili pred kratkim izvoljeni. Vzoredno s krepitvijo proizvodnih sil, kot osnove za povečanje proizvodnje potrošnih dobrin, je potrebno tudi sodelovanje slehernega člana kolektiva in vseh organizacij. Letošnji in perspektivni plan Jugoslavije nam jasno kažeta začrtano pot našega dela in tudi dvig osebne potrošnje. Zato nam je 1. maj praznik veselja in jasnega pogleda v prihodnost.

Ob vsej zgodovinski veličini tega praznika se pridružujemo idejni borbi delavcev vseh narodov, ki se še bore za svoje pravice, obenem pa z vsemi naprednimi silami v svetu obsojamo oboroževalno tekmo, atomske poizkuse in oživiljanje militarističnih teženj, ki otežkočajo sporazumevanje med narodi.

1. maj praznujemo kot svoboden delavski rod. Zato je za nas tako pomemben in drag. Praznujemo ga vsako leto ob večjih uspehih v naši graditvi, ki nam zagotavlja vedrejši in srečnejši jutrišnji dan.

Naj živi delavski praznik 1. maj!

Sindikalna podružnica
kovinarjev tovarne
»ISKRA« KRANJ

15. REDNO ZASEDANJE

Na zasedanju se je poleg drugega obravnavalo tudi vprašanje razmer v naši Restavraciji. Podano je bilo poročilo IO sindikalne podružnice, ki je izvršila pregled kvalitete in razdeljevanja toplega obroka hrane in malic v naši Restavraciji. Poročilo je sledila živahna razprava. Zaradi zanimivosti tega vprašanja je bilo sklenjeno, da se v našem glasilu objavi celotno poročilo komisije. (Poročilo objavljamo v tej številki.).

Delavski svet je nato razpravljajal o predlogu Upravnega odbora o delnem oziroma popolnem razvrednotenju neuporabnega materiala v vrednosti 6.415.268 din za leto 1957. Predlog je bil sprejet z določilom, da mora delavski svet v prihodnje razpravljati o razvrednotenju, kar organi v podjetju lahko izvedejo šele po odobritvi delavskega sveta.

Razvrednoten oziroma odpisan je bil tudi ugotovljen primanjkljaj v pohištvu v skupni vrednosti 59.842 din. Delavski svet je sklenil, da se odobri ta znesek za odpis, vendar je potrebno v prihodnje okrepiti kontrolo nad temi sredstvi, kar pri nas že ureja organizacijski predpis, vendar ga posamezniki dovolj ne upoštevajo. V bodoče bo za vse primanjkljaje pohištva, kjer ne bo mogoče ugotoviti v katerih oddelkih je ta primanjkljaj nastal, odgovoren investicijski oddelek, ki mora preprečiti samovoljno premeščanje in zadolžiti vse vodje oddelkov za inventar. Kontrola nad stanjem pohištva v oddelkih pa se bo morala v prihodnje vršiti večkrat med letom.

Tov. Benčič je na zasedanju poročal, da v Samskem domu ni bilo mogoče izterjati štirih terjatev v vrednosti 5.872 din, ker dolžniki niso več v podjetju. Delavski svet je odobril odpis navedene vsote.

Na zasedanju je bilo podano tudi poročilo o poteku rekonstrukcije. Stroje bomo nabavili:

v Švici	za 107,811.774 din
v Zapadni Nemčiji	za 255,118.752 din
v Avstriji	za 6,791.795 din
v Danski	za 204.480 din
v Angliji	za 10,369.100 din

Za nekaj pozicij iz seznama strojev je potrebno doseči še sporazum z Investicijsko banko. S to rekonstrukcijo se predvideva znatno povečanje proizvodnje v nekaj letih. Na vprašanje, kam se bodo razmestili stroji je bilo pojasnjeno, da se je število strojev z ozirom na prvotni načrt skrčilo za ca. 40 %. To znatno olajšuje razmestitev, v obstoječih prostorih, ker za novogradnje za produkcijo nimamo kreditov. Delna rešitev bo tudi v nameravani premetitvi ene naše proizvodne panoge v Otoče. Nadalje se namerava združiti livarna, bakelit in slične delavnice, nakar bi se pristopilo k adaptaciji produkcijske stavbe, kjer bomo pridobili 700 do 800 m² prostora.

Tov. Benčič je v imenu Upravnega odbora predlagal, da naj premijski pravilnik, izdelan v letu 1957, izgubi veljavo 31. 3. 1958. Do 15. 4. pa naj se izdela nov. Po mnenju UO je premijski pravilnik vseboval delovna mesta, kjer ni bilo mogoče na podlagi stvarnih pokazateljev meriti učinka dela, čeprav v splošnem premijski pravilnik ni slab. Nov premijski pravilnik bo moral odstraniti še pomanjkljivosti, ki so se pokazale pri izplačilu v lanskem letu in zadržati le neposredno merljive kriterije. Predlog UO je delavski svet s tremi vzdržanimi glasovi sprejel.

Odobren je bil tudi predlog o ustanovitvi poslovnih enot v naši trgovinski mreži.

Ustanovljene so bile naslednje poslovne enote:

- v Zagrebu: Veleprodajno skladišče,
servisno-montažni obrat;
- v Beogradu: Veleprodajno skladišče,
servisno-montažni obrat;
- v Sarajevu: Predstavništvo,
industrijska prodajalna,
veleprodajno skladišče,
montažno-servisni obrat.

Glede gradnje mansardnih stanovanj na Zlatem polju in Planini je bilo pojasnjeno, da bi bila gradnja takih stanovanj možna samo na Zlatem polju, na Planini pa bi zgradbe tega ne zdržale. Zaradi tega je bilo odločeno, da se zgradi nov blok s 16 stanovanji.

V podjetju se že dalj časa govori o obratu v Otočah, ObLO Radovljica je namreč našemu podjetju

ponudil nove prostore tkalnice v Otočah. Po ogledu stavbe je bilo ugotovljeno, da bi mogli tja preseliti kompletno montažo instrumentov. Da bi pa stavba odgovarjala vsem namenom, bi bilo potrebno izvesti še nekaj adaptacij. UO je sklenil, naj se izdela predračun vseh stroškov, ki bo predložen delavskemu svetu v razpravo.

-cc

Potrjen je bil zaključni račun podjetja

Že pred zasedanjem je bilo članom delavskega sveta razdeljeno zelo obsežno gradivo o zaključnem računu podjetja za leto 1957. Vsebovalo je vse pokazatelje o gospodarskem uspehu v preteklem letu z opisom dejavnosti in problematike posameznih oddelkov. Iz podatkov in poročila, ki je bilo v razpravi tudi med delovnim kolektivom je bilo razvidno uspešno poslovanje podjetja v preteklem letu.

Razprava o poročilu je bila zelo živahna, saj je bilo dovolj vprašanj, ki so zanimala člane delavskega sveta. Člane komisije za investicije je zanimalo, kako je z nabavo rentgen aparata. Predsednik UO je pojasnil težave, ki nastopajo pri nabavi omenjenega aparata iz inozemstva. Zato bi morda kazalo kupiti aparat domače proizvodnje s čemer pa vodstvo ambulate ne soglaša, ker domači tipi še ne ustrezajo sodobnim zahtevam. Člane delavskega sveta je zanimalo, kako je z izvoznimi cenami naših izdelkov. Tov. Fatur je pojasnil, da nismo v nobenem primeru prodajali naših izdelkov z izgubo. Bilo je postavljeno tudi vprašanje ali se nam izplača z ozirom na ceno izdelovati orodje v podjetju. Vprašanje zahteva temeljito analizo, vendar zaenkrat z ozirom na kvaliteto orodja, ki omogoča normalen tek proizvodnje ne kaže opustiti proizvodnje tega. Na zasedanju je bilo govora tudi o dobavnih rokih za naše izdelke, ki morajo biti postavljeni na osnovi naših možnosti, ker bodo le na ta način postali realni in se bo lahko ogniti raznim neprijetnostim. Tudi o stroških naših novogradenj je bilo govora. V objekt 07 in 03 smo investirali 64 milijonov, kar v glavnem odgovarja planirani vsoti. Prodaja kinoprojektorjev je v zadnjem času v zastoju. Vzrok leži v glavnem v tem, ker je bila v lanskem letu ukinjena prodaja na kredit razen izdelkov, ki so na posebnem seznamu. To so pri nas samo telefonske

centrale. S strani podjetja je bilo vse ukrenjeno, da se omogoči še nadalje prodaja kinoprojektorjev na kredit, kar upamo, da bo ugodno rešeno.

Ugotovljeno je bilo, da so se zaloge materiala v skladiščih lansko leto dvignile za 108 milijonov, kar predstavlja 8,5 %. Brutoprodukt se je povečal za 16,9 %, realizacija pa za 17 %. Skupni krediti so se nam povečali za 10 %.

Zaloge materiala se sicer niso povečale proporcionalno z povečanjem proizvodnje, so pa še vseeno visoke. Zaradi tega je bilo v obratnem gospodarstvu ustanovljeno delovno mesto za kontrolo in likvidiranje prekomernih zalog.

Pred potrditvijo bilance je predsednik delavskega sveta dal v razpravo še predlog za potrditev izrednih dohodkov in izdatkov, predlog o črpanju plač iz dobička in fonda za samostojno razpolaganje.

Delavski svet je soglasno potrdil predloženi zaključni račun podjetja.

V razpravi, kako naj se porabi posebni delež dobička v znesku 48 milijonov, ustvarjen z večjo proizvodnjo so bila izražena stališča, naj se ta znesek porabi za stanovanjsko izgradnjo. Predlagano je bilo tudi, da bi zgradili še en počitniški dom. Delavski svet je sprejel sklep, da se omenjena sredstva prenesejo na sklad za družbeni standard in uporabijo za stanovanja.

Sprejet je bil tudi sklep, da se del neizkoriščenih plač iz dobička v znesku 29.192.000 din podeli kolektivu v smislu tarifnega pravilnika.

Delavski svet je sklepal o obračunu trgovske mreže za leto 1957 in potrdil obračun samskega doma za preteklo leto. Po razpravi je bil sprejet sklep, da se izkazani dohodek v Samskem domu v višini 782.514 din uporabi za nabavo inventarja. Na zasedanju je bil tudi odobren zaključni račun Restavracije za leto 1957 in potrjen zaključni račun Industrijske šole. V zvezi z uredbo, ki določa, da pridejo vse Industrijske šole in internati pod ustanoviteljstvo okrajnih ljudskih odborov je delavski svet sprejel sklep, da ustanoviteljstvo Industrijske kovinarske šole in doma učencev prenese na okrajni ljudski odbor Kranj. V okviru šole bo naše podjetje ustanovilo šolske delavnice, kot zavod s samostojnim finansiranjem, ki bo pod pokroviteljstvom ISKRE.

-cc

Foto: Abe

Izvolili smo nov DELA VSKI SVET

Člani novega delavskega sveta:

I. VOLILNA ENOTA:

1. Julij Novljan
2. Ignac Aljančič
3. Marjan Benedik
4. Andrej Žergaj
5. Boris Stare
6. Polde Gregorač
7. Rafko Dagarin
8. Slavka Kavčič
9. Jože Malovrh
10. Pavle Zakotnik.

II. VOLILNA ENOTA:

1. ing. Alojz Grčar
2. Valentin Anžič
3. Maks Dolenc
4. Janez Kejžar
5. Adolf Kosterov
6. Jože Gartner
7. Matko Krt
8. Svetozar Krstič
9. Janko Fern
10. Edo Mikič

11. Jože Rauh
12. Štefan Simanovič

III. VOLILNA ENOTA:

1. Viktor Košir
2. Stane Mihelčič
3. Miro Mihevc
4. Janko Fajfar
5. Vinko Božnar
6. Valentin Mlakar
7. Vlado Pogačnik

IV. VOLILNA ENOTA:

1. Miha Kramar
2. ing. Mirko Bedekovič
3. Lojze Kolenc
4. Jože Snedic
5. Aleksander Čerče
6. Drago Lokar
7. Ivanka Lavtar

V. VOLILNA ENOTA:

1. Franc Bašelj
2. Mitja Rakar
3. Olga Bajt
4. Milica Zajc
5. Marta Napokoj
6. Pavla Kump

Foto: Abe

VI. VOLILNA ENOTA:

1. Ivan Burkeljca
2. Vinko Bogataj
3. Janez Zupančič
4. Milan Štucin
5. Maks Perkovič
6. Vinko Plešec
7. Srečko Stres

VII. VOLILNA ENOTA:

1. Franc Šparovec
2. Miro Gogala
3. Stane Kovač
4. Jože Poklukar

VIII. VOLILNA ENOTA:

1. Mirko Križnar
2. Maks Vertačnik
3. Franc Orel
4. Ivica Čadež
5. Alojz Žibert
6. Janez Kavčič
7. Franc Blažič

IX. VOLILNA ENOTA:

1. Branko Komac
2. ing. Jože Unk
3. Jože Farčnik
4. Miro Kogej
5. Franc Gašperlin
6. ing. Franc Vreček
7. Stojan Oblak

X. VOLILNA ENOTA:

1. Jože Benčič
2. Stane Cyranski
3. Vinko Marolt
4. Jurij Žagar
5. Ciril Omahen
6. Miro Rojc

XI. VOLILNA ENOTA:

1. Marjan Černe

XII. VOLILNA ENOTA:

1. Rudi Furlan
2. Živojin Abramović

XIII. VOLILNA ENOTA:

1. Vida Horaček

XIV. VOLILNA ENOTA:

1. Miloš Ajdačić

XV. VOLILNA ENOTA:

1. Anton Seljak
1. Ivan Kalan
3. Vinko Šarabon
4. Izidor Bremec
5. Ivanka Stanjko
6. Erna Štubelj
7. Blagoje Zubić

3. aprila je naš delovni kolektiv izvolil nov delavski svet. Na okrašena volišča volilnih enot so že v zgodnjih jutranjih urah prihajali delavci in delavke in izbirali med kandidati. Potreben je bil pomislek, kajti nove člane delavskega sveta volimo v času, ko organi delavskega samoupravljanja v podjetju dobivajo nove pravice in nove dolžnosti.

Dobro in uspešno gospodarjenje zahteva sposobne kadre, ki bodo kos postavljenim nalogam. Njihovo reševanje bo zahtevalo mnogo požrtvovalnega dela in truda, ne samo od organov delavskega upravljanja, temveč tudi od celotnega delovnega kolektiva. Prav zaradi tega pa je potrebno nenehno krepiti neposredno vez med organi delavskega samoupravljanja in delovnim kolektivom. Pri tem pa moramo krepiti spoznanje, da je prišel čas, ko mora sleherni član kolektiva razmišljati o dobrem gospodarjenju v podjetju in sodelovati pri odstranjevanju vseh negativnih pojavov, ki zavirajo našo uspešno rast in prizadevnost.

Novemu delavskemu svetu ob tej priliki želimo obilo uspehov.

Foto: Krennerjeva

Poročilo komisije

o razmerah v naši restavraciji

V našem podjetju delavci večkrat razpravljajo o kvaliteti in razdeljevanju hrane v naši Restavraciji. V današnji številki objavljamo zapisnik komisije, ki je bila ustanovljena po sklepu delavskega sveta za pregled razmer v naši Restavraciji.

Po večkratni debati tako med kolektivom kot na Upravnem odboru in zasedanju delavskega sveta zaradi razmer v tovarniški Restavraciji glede na kvaliteto toplega obroka in mrzle malice je DS na zadnjem zasedanju priporočal, naj komisija za socialno zaščito pri Izvršnem odboru sindikata izvrši kontrolni pregled. Ugotovi naj se resničnost raznih očitkov glede kvalitete, kvantitete, higijene in cene toplega obroka in mrzle malice.

Sestav komisije je bil naslednji:

1. Rink Pavel — predsednik komisije za socialno zaščito pri IO sindikata, kot predsednik komisije;

2. Pegam Jože — varnostni tehnik in referent HTZ;

3. Štraus Zinka — medicinska sestra.

Z uvedbo toplega obroka 18. novembra 1957 je bil storjen novi korak za izboljšanje delavske prehrane. Žal, da topli obrok še vedno ni dosegel zaželenega cilja tako kvalitetno kot tudi kvantitetno. V cilju izboljšanja prehrane so bili 25. januarja 1958 anketirani o toplem obroku abonenti. Zbirka mnenj in odgovorov na postavljena vprašanja 140-tim tovarišem, od katerih je 90 oddalo anketo, je naslednja:

1. Ali ste pred uvedbo toplega obroka naročali mrzlo malico v bifetu? — 73 da, 6 izmenoma, 11 ne.

2. Ali prihajate zjutraj od doma tešč ali ne? — 53 da, 37 ne.

3. Kateri obrok vam najbolj ugaja: vse razen zelja 35; vampi v omaki 28; golaž in polenta 18; juha z makaroni 5; segedin golaž 2; fižolova mineštra 2; razne obare 1; vsi obroki odgovarjajo 9; zelje odgovarja 2; klobase še ni videl 3; premalo klobase 1; je brez okusa 1; opustil obrok zaradi zelja 1.

4. Ali vam količinsko zadostuje? — 56 da, 34 ne.

5. Ali je cena previsoka? — 78 da, 12 ne.

6. Kakšna je organizacija razdeljevanja? — dobra 71; da bi bilo več kuharic 2; da bi dobili količinsko vsi enako 1.

7. Pripombe in predlogi so: da bi dobili k toplemu obroku 2 kosa kruha 20 predlogov; za boljše čistočo pri istih kot pri hrani 16 predlogov; da bi bilo zelje manj kislo 12 predlogov; da je potrebna večja izbira 5 predlogov; da bi tovarna prispevala k obroku 5

predlogov; da je preveč začinjeno 5 predlogov; za gostejšo hrano 4 predlogi; da bi natakar raznašal pijače (sodo, pivo) 1 predlog; da bi bili na mizi sol, poper, zobotrebeci 5 predlogov; da bi bila hrana bolj mastna 2 predloga; da bi bila svinjska glava in noge bolj osnažene 3 predlogi; se strinjajo z glasilom ISKRA 4 predlogi; da bi bile steklenice z vodo na mizi 2 predloga; daje preveč svinjske glave 1 predlog; da je kisle juhe dosti za 10 let 1 predlog; da bi bil jedilnik sestavljen za 1 teden 1 predlog; da je prevelik sestav krompirja 1 predlog; da je bilo v začetku boljše 2 predloga; da je treba kislo zelje črtati iz jedilnega lista; da imajo mnenje, da ima restavracija dobiček 10 predlogov; da bi se cena toplega obroka izenačila s cenami ostalih tovarn v Kranju 2 predloga; da so obroki iz ostankov 2 predloga; samopostrežba pijač za vse — ne izjem 1 predlog; ni imelo predlogov 9.

Dne 10. februarja 1958 je z ozirom na izid ankete in v cilju odprave nekaterih pomanjkljivosti in v sprejetju predlogov sklican sestanek, katerega so se udeležili: tov. Rink Pavle kot član izvršnega odbora sindikata; Drašler Janez, Pegam Jože, Sušnik Marija in Štraus Zinka, kot medicinska sestra, ki kontrolira higienske razmere v Restavraciji in Zupančič Jože kot namestnik šefa Restavracije in nabavni referent.

Na sestanku je bilo sklenjeno:

da se zelje, ki je prekislo, predhodno dobro opere. Da bodo na mizah solnice s poprom in zobotrebeci, tako da si bodo abonenti po svoji želji papricirali in solili hrano;

da bo uprava restavracije od dobavitelja zahtevala večjo čistočo pri dobavljanju raznega blaga (svinjske glave in nog, kot hrana itd.);

da bo poleg sedanjih enolončnic uvedla še nekatere druge. Da se bo kvaliteta toplega obroka dvignila;

da bo večja čistoča pri prtihi (proučiti možnost nabave polivinilastih prtov;

da se bo po možnosti sestavljal jedilnik za en teden vnaprej (to je otežkočeno, ker za nabavo, n. pr. vampov, pljučk, svinjske glave, dobavitelj ne more odrediti točnega datuma);

da se bo od strani vratarjev kontroliral prihod in odhod abonentov, kot tudi zaklepala glavna vrata ob času razdeljevanja toplega obroka;

da se med razdeljevanjem toplega obroka ne bodo točile alkoholne pijače;

da se bodo za šoferje in transportne delavce izstavljali bloki, ki ne bodo vezani na posamezne dneve;

da se bo obrok izdajal samo na bloke — ne pa tudi za denar pri samem razdeljevanju.

Komisija je dne 14. februarja 1958 od 4.55 do 10. ure naredila kontrolo pri pripravljanju toplega obroka. Ugotovljeno je bilo naslednje:

za topli obrok — vampi s krompirjem je bilo tega dne po predhodnem tehtanju dano v kuhanje spodaj navedeno:

	din
30 kg vampov po 140 din	4200
1 zavitek majarona à 45 din	45
0,03 kg pravega popra à 2200 din	66
0,25 kg paradižnikove mezge à 360 din	90
0,50 kg soli à 36 din	18
27 kg krompirja à 10 din	270
0,06 kg paprike à 860 din	52
0,10 kg česna à 120 din	12
2 kg bele moke à 68 din	136
6 kg čebule à 60 din	360
4,5 kg masti à 400 din	1800
15 kg kruha à 52 din	780
Skupaj	din 7809

Cene so vzete iz dobavnic kupljenega materiala. Ker je ta teden bilo 150 abonentov (skupaj s tistimi, ki so obrok dobili proti takojšnjemu plačilu), je cena tega obroka znašala 52 dinarjev.

Po knjigi, ki se nahaja v kuhinji, kamor se vpišujejo količine, ki so bile dane v kuhanje in porabljenec za topli obrok, j bilo ugotovljeno, da je enak obrok stal dne 16. decembra 1957 45 din; dne 31. januarja 1958 53 din; dne 7. februarja 1958 pa 45 din.

Cena 1 obroku segedinskega golaža je bila dne 30. januarja 1958 55 din; dne 8. februarja 1958 pa 40 din.

Iz teh podatkov je razvidno, da cene z ozirom na število abonentov in na različno hrano varirajo. — Lastna cena restavracije je v večini primerov večja kot prodajna. Mnenja nekaterih tovarišev, da se s strani restavracije pri toplem obroku ustvarja dobiček na račun delovnega kolektiva — niso utemeljene. Da bi kvaliteta in kvantiteta ostala na takšni višini kot je bila v preteklih 10 dneh ter z ozirom na podražitev nekaterih prehrabnenih artiklov od uvedbe toplega obroka pa do danes in z ozirom na to, da nekatera podjetja v Kranju dajejo še dodatna sredstva k toplemu obroku, predlaga komisija Upravnemu odboru in Delavskemu svetu, da prouči možnosti za dodatna sredstva v višini 10 do 15 din pri enem obroku.

Iz odgovorov na drugo vprašanje se vidi, da večji odstotek abonentov toplega obroka prihaja na delo tešče in razveseljivo je dejstvo, da se prav ti tovariši poslužujejo toplega obroka. Verjetno prav tem tovarišem, kot se vidi po točki 4., obrok količinsko ne odgovarja.

V okviru tovarniške restavracije posluje tudi okrepčevalnica, ki po lastni ceni nudi članom kolektiva malice. Po podatkih iz naročilnic se dnevno pripravijo naslednje količine hrane: 70 kg črnega kruha (52 din) se nareže pri 1 kg 10 kosov — 700 kosov; 30 kg belega kruha (72 din) se nareže pri 1 kg 13 kosov — 390 kosov; ker so nekatere štruce daljše, druge pa krajše, je delo zelo otežkočeno in včasih pride do tega, da nekdo dobi na račun drugega manjši ali večji kos kruha.

Salame se dnevno pripravi približno 300 zavitkov po 5 dkg, slanina 160 zavitkov po 5 dkg, sira 180 zavitkov po 5 dkg, črnih sendvičev 40 komadov, belih

sendvičev 70 kom., kumaric 10 zavitkov, žemelj 600 komadov.

Dnevno se prodaja okoli 100 steklenic piva, 30 do 40 steklenic Radenske vode, do 2 kg masla. Čaja se prodaja dnevno 60 do 70 litrov, mleka okoli 30 litrov. Mleko se polni v razne posode, tako da je delo počasno. Poleg tega se prodaja še preko 1220 komadov cigaret Morava, 320 kom. Planica, 3060 kom. Zeta, 380 kom. Ibar in Drava, 23 škatlic vžigalic.

Pri pripravljanju vsega zgoraj navedenega so zaposlene 3 tovarišice, ki pričenejo z delom ob 4.30 uri, tako da se ob 6.30 uri lahko prične z razdeljevanjem po naročilnicah. Razdeljevanje traja nato do 9.30 ure. Zanimivo je dejstvo, da z uvedbo toplega obroka promet pri okrepčevalnici ni upadel, pač pa se še vedno opaža tendenca naraščanja.

Dnevno se torej pri okrepčevalnici prodaja za 50 do 60 tisoč dinarjev.

Pripravljene zavitke salame, slanina, sira itd. smo kontrolirali in ugotovili, da odgovarjajo zahtevanim težam.

Higienske razmere v kuhinji kot v ostalih pomožnih prostorih, ki so ugotovljene po nepričakovanih periodičnih kontrolah, niso povsem zadovoljive. Kljub sestankom, ki jih je medicinska sestra imela v pogledu osebne higiene s personalom v kuhinji, ni stanje osebne higiene zadovoljivo, kar se je pokazalo predvsem pri zadnjem zdravniškem pregledu.

Ker so zaposlene kot pomožno osebje (honorarno) nekatere delavke, ki niso bile zdravniško pregledane kot to določa zakon za vse tiste, ki imajo posla z živili, smatramo, da je dolžnost vodilnega osebja, da je odgovorno za točno izvajanje predpisov.

Pomožni prostori, kakor skladišča, pomivalnica, pralnica, kjer se vrši priprava hrane, prav tako niso v redu. Okno v pomivalnici ima odprtino, skozi katero je možen prehod mačk in podgan. Pomivalno korito je prav tako nečisto (okoli mastno). V shrambi se nahajajo večkrat na tleh lonci, v katerih je razna hrana. Mačka in pes sta pogosti gosti kuhinje kot ostalih stranskih prostorov.

Vkljub opozorilu medicinske sestre v tem pogledu niso bili storjeni potrebni ukrepi.

Na pritožbe abonentov, da večkrat dobijo mrzla in postana jedila, zlasti juho, je bilo odgovorno osebje opozorjeno.

Delavci hodijo na topli obrok v delovnih oblekah, vsled česar se prti zelo hitro umažejo. Zato je potrebno večkratno menjanje, ki pa je zaradi pomanjkanja lastne pralnice otežkočeno.

V pomivalnici kakor tudi v sami kuhinji bi bilo potrebno namestiti lesene podnožnike.

V gornjem poročilu morda niso navedene vse pomanjkljivosti in težave, ki jih pri vsem tem ima Restavracija. Zato prosimo merodajne organe v podjetju, da to poročilo proučijo in ukrepejo vse potrebno, da bo preskrba našega delovnega človeka boljša.

DIT

DIT je začel z delom

Zakaj izpodriva zvok posnet po magnetnem sistemu ostale sisteme

V prejšnji številki našega glasila je bilo na kratko razloženo delovanje zvoka pri filmu. Opisan je bil postopek pri snemanju in predvajanju zvoka, posnetega na fotografskem principu ali kot pravimo po svetlobnem principu. Do nedavnega je bil ta način edini možni pri filmskem traku.

KRITERIJI KVALITETE PRI ZVOKU FILMA

Predno preidemo na opisovanje magnetnega sistema, bi omenili na kratko tri pojme, ti so: sinhronizacija, dinamika in stereofonija. V začetku, ko so bile zahteve skromne in so bili poslušalci zadovoljni, če je vsaj nekaj ropotalo, ter da je ta ropot približno odgovarjal sceni na filmskem platnu, je bilo uvajanje fotografskega načina snemanja zvoka ogromen napredek. Pri predvajanju filma ni bilo več potrebno paziti, da sta tekla film in zvok, ki je bil na gramofonskih ploščah, istočasno. Boljši izraz za istočasnost je sinhronizacija. Kako opazimo pri filmu, da ni sinhronizacija v redu? Če n. pr. igralec izgovarja besede vidimo, da gibanje njegovih ustnic ni v skladu z zvokom, ki prihaja izza platna v dvorano. Če se pri snemanju filma pazi na sinhronizacijo, se je kasneje ne more več pokvariti, ker se nahaja na samem filmu poleg slike. Sinhronizacija je torej zahteva, da se zvok in slika časovno ujemata.

Dogajanja na filmu so silno raznolika. Posneti so filmi, lahko bi rekli z vsemi tematikami in problemi. Ker vse te slike spremlja tudi zvok, se mora ta spreminjati, kot v resnici. Da je zvok veren, morate v glavnem biti izpolnjeni dva pogoja. Prvi pogoj je, da je višina tona pri predvajanju ista kot pri snemanju. Če n. pr. nekdo v resnici pri snemanju govori z nizkim glasom, mora govoriti tudi pri predvajanju z nizkim glasom. Ali če igra harmonika v C duru se ne sme spremeniti v drugi dur. To je torej prvi pogoj vernosti zvoka in ga dosežemo pri filmu le s tem, da vrtimo film

Na zadnjem občem zboru DIT je bilo sklenjeno, da se delo v društvu požiivi. Glavni odbor, ki povezuje vse sekcije, bo usmerjal delo posameznih sekcij. Vsaka izmed njih pa si je zadala nalogo svoje delo čim bolj popularizirati in razširiti.

Tako bodo na široki bazi organizirana predavanja, tečaji, ekskurzije itd.

Elektrosekcija se je obvezala organizirati vsak mesec eno predavanje združeno s predvajanjem filmov. Nadalje bodo člani elektrosekcije enkrat mesečno pregledali tehnične novosti po svetu, predvsem na področju, ki nas najbolj zanimajo. To bo izvedeno med delovnimi odmori, ki so sedaj podaljšani na pol ure. Tako bo dana možnost udeležbe tudi »vozačem«.

Prvo tako predavanje s filmom je bilo 31. aprila 1958 v kino dvorani. Odziv je bil zelo dober, saj se je udeležilo prvega predvajanja 173 članov kolektiva. Vsled izredne dolžine filma je bilo treba istega predvajati v treh odmorih, pri tem pa je zanimivo, da je bilo drugi dan že 32 obiskovalcev več kot prvi dan.

Tov. ing. Stane Fonč, šef panoge kinoakustike je uvodoma govoril o doseženih uspehih v njegovem oddelku v preteklem letu ter nakazal perspektivni plan bodočega dela. Tako je omenil nove tipe normalnih projektorjev, ki bodo po konstrukciji lažje izvedbe in izpopolnjeni z magnetnim tonom. Ta bo omogočal direktno sinhronizacijo na samem projektorju. Omenil je tudi novi ozkotračni projektor z magnetnim tonom.

Posebno pozornost pa je vzbudilo poročilo, da se z vso naglico pripravlja prototip magnetofona. Ta pa bo šele pokazal ali se izplača lastna proizvodnja ali ne.

Nato je bil predvajan izredno zanimiv film »Z očmi kamere«, ki na nazoren način prikazuje pomembnost filmske kamere za kulturo, znanost in tehniko.

S predvajanjem so bili vsi obiskovalci zelo zadovoljni in si žele, da bi DIT začelo delo nadaljeval.

-pri-

Zanimivosti iz TEHNIKE

NERJAVEČI TEČAJI

se izdelujejo sedaj tudi iz plastične mase polyamida. Ta tečaj ni potrebno mazati in vseeno ne škriplje. Tak tečaj je posebno pripraven za vrata, v katera vsled majhne debeline ni mogoče z vijaki priviti kovinskih tečajev (na primer vrata iz vezanih plošč). Pri takih so tečaji iz plastične snovi posebno pripravljeni, ker jih na vrata enostavno nalepimo.

PREJ 715, DANES 94 MINUT

V tovarni Deutsche Telefonwerke und Kabelindustrie AG, Berlin imajo v pogonu avtomatizirano stiskalnico, ki izreže dnevno 24.000 relejskih kontakt-nih vzmeti. Mesečna produkcija znaša

torej preko 400.000 kosov. Kakor po-
roča tovarna v svojem glasilu, so po-
trebovali za to delo 1949. leta 16 eks-
centerskih stiskalnic s pripadajočimi
orodji. Za izdelavo 1000 kontaktnih
vzmeti so potrebovali leta 1949 točno
715 minut, danes pa potrebujejo za-
hvaljujoč se avtomatizaciji samo 94
minut.

NOV APARAT ZA HITRO POLNENJE AKUMULATORSKIH BATERIJ

V dunajski podružnici tovarne AEG
so razvili aparat za izredno hitro pol-
njenje akumulatorskih baterij. Usmer-
nik zmore zelo velik polnilni tok,
čeprav celična napetost 2,4 Volta ni
prekoračena. Ta usmernik uporabljamo
povsod tam, kjer uporabljamo močno
obremenjene baterije, ki jim moramo
polniti v kratkih presledkih v odmo-
rih ali pa v kratkih presledkih med
obratovanjem.

»SPACISTOR« — NOV IN IZBOLJŠAN TRANSISTOR

Nov polprevodnik, ki združuje pred-
nosti vakuumskih elektronskih cevi in
transistorjev so razvili v tovarni Ray-
theon Manufacturing Corp. New York.
Ta transistor, ki so ga imenovali »Spa-
cistor« ima velikost glavnice vžigalice.
Če je zaščiten s posebno toplotno za-
ščitno plastjo iz karborunda, ga lahko
uporabljamo pri temperaturah 500°C
in za frekvence 10.000 megahertzov. Do-
sedanji transistorji, ki jih je izdelovala
omenjena tovarna so bili uporabljivi za
frekvence do 500 megahertzov in le za
temperature do 200°C. »Spacistor« je
bil v glavnem razvit za uporabo v ra-
ketah in daljinsko vodenih projektilih.

ZLOŽLJIVA POSODA ZA TRANSPORT TEKOČIN

Angleška tovarna Marston Excelsior
Ltd, Wolverhampton, izdeluje zložljive
posode, ki so se zelo dobro obnesle pri
transportu olja in drugih tekočin. Sa-
ma posoda ima obliko vreče iz sinte-
tičnega kavčuka, ki je ojačan z nylon-
skimi umetnimi vlakni. Ta vreča se
nahaja v ohišju iz lahke kovine in se
prazna lahko zloži kot harmonika.
Vreča lahko izdrži pritisk 4,5 kg/cm².

TELEVIZIJA IN BANČNO POSLOVANJE

Proti koncu lanskega leta so monti-
rali v neki banki v Kölnu napravo, ki
omogoča »avtomatizirano« poslovanje.
Voznik avtomobila se lahko pripelje
neposredno pred vplačilno ali izplačil-
no mesto, ne da bi vstopil v poslopje
banke.

Stranka položi ček na močno osvet-
ljeno stekleno ploščo. S pomočjo tele-
vizijskega sprejemnika in oddajnika se
prenese slika v knjigovodstvo, kjer se
ček kontrolira. Če je ček v redu, ga
knjigovodja daljinsko žigosa in sprosti.
Za sporazumevanje v spornih slučajih

natanko z isto hitrostjo, kot je bil sneman. To pravilo velja za vsa indirektna
sredstva, ki služijo za predvajanje zvoka (gramofon, film, magnetofon). Ne
velja pa za direktna sredstva (radio aparat).

Drugi pogoj je dinamika. To je pravzaprav razpon jakosti zvoka med
najbolj tiho možno sceno in med najmočnejšo — glasno sceno. Na prvi
pogled bi človek mislil, da je popolna tišina kadar na sceni ni zvoka. To
pa ni res. Vsled za oko nevidnih lis in prask nastalih na filmu, kakor tudi
vsled elektronskih delov nastanejo gotove motnje. Fotocelica ima karakteri-
stično šumenje, nekatere elektronke v ojačevalniku pa povzročajo brnenje.
Vse to določa spodnjo mejo dinamike. Torej, če hočemo napraviti najtišje
mesto v filmu, mora biti to mesto močnejše od teh motenj. Če je najtišje
mesto govor, šepet ali slično, mora biti razumljivo. Gornjo mejo dinamike
pa omejuje možnost snemanja samega zvoka na filmu ter delno največja
moč ojačevalnika in zvočnika. Gotovo ste že v filmu opazili pri kakšnem
grmenju kako je bli zvoč grgrajoč ali kot pravimo zamazan. To so bile
zvočne scene, ki jih dinamika filma ne prenese in so jih že pri snemanju s
posebnimi elektronskimi napravami (kompresija dinamike) nekako zmanjšali.
Dinamika je torej razpon med najtišjim in najglasnejšim mestom v zvoku
filma.

Zadnja zahteva je stereofonija. To je preprosta razdelitev zvoka. Predno
preidemo na razlaganje stereofonije bomo na kratko omenili še pojem 3D
(prostorske slike) ter kinemascop slike. Dobra lastnost človeštva (za žep
slaba) je, da se vsake stvari hitro naveličamo ter da hočemo novo in boljše.
To je glavna gonilna sila napredka. To vedo posebno dobro trgovci, ko se
počasi ustavi prodaja gotovega artikla. Zastarel je, pravimo. To, kakor se
konkurenca televizije je prisilila filmske delavce, da so si izmišljevali in
si še vedno nove sisteme in principe. 3D je bil tudi tak neuspeli poskus
filma. Ker ima človek dvojne oči, lahko poleg predmeta, ki ga gleda, oceni
še njegove geometrijske oblike. Če gledamo samo z enim očesom, ne moremo
ceniti razdalje. To se lahko prepričate, če poskušate vdti nit v iglo, pa
gledate pri tem samo z enim očesom. Nit je seveda treba vdevati s strani.
Opazili boste, da bo nit stalno pred ali pa za iglo. Možnost, da človek lahko
oceni poleg slike še obliko oziroma razdaljo je privedla filmske ustvarjalce
do tega, da so začeli misliti na poseben prostorski sistem, kjer bi izgledale
slike na filmu plastične. S pomočjo dveh posebnih polariziranih stekel (filtrov)
različnih za vsako oko ter napravljenih v obliki očal smo lahko videli film
plastično. Na samem platnu bi se pa brez teh očal videla samo razmazana
slika. Filmsko sliko je projeciral poseben projektor. Vendar se ta sistem
ni obnesel, ker je bilo gledanje skozi takšna očala utrudljivo.

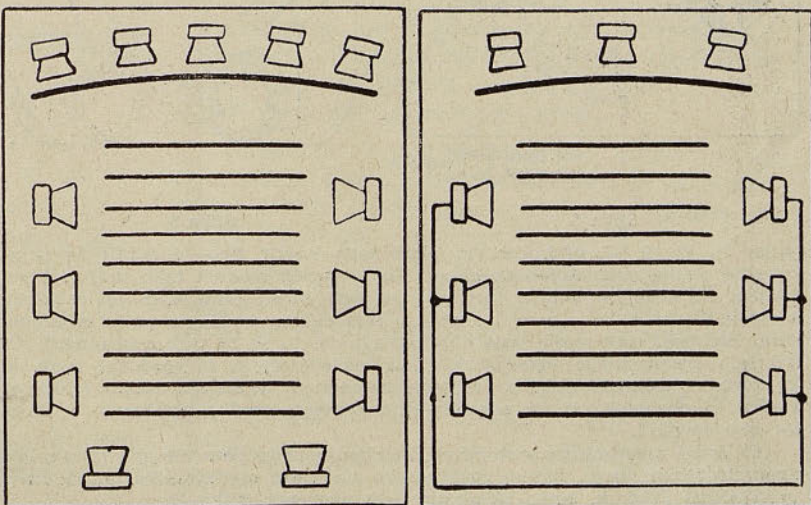
Pri kinemascopu pa ne vidimo prostorsko, temveč je slika tako velika,
da je naenkrat brez premika glave ne moremo zajeti. Na ta način se nam
umetno približa scena in imamo občutek, kot da sedimo pred velikim
oknom. Gledanje takšnih filmov je prijetno in ni utrudljivo.

Kadar imamo veliko platno pa se scena godi n. pr. na skrajni levi strani,
a zvok prihaja iz sredine platna nas to moti. Zato je nameščenih več zvoč-
nikov izza platna in kjer se godi scena, tam je tudi zvok. Ta se giblje torej
po sceni ali po prostoru. Od tod je naziv prostorski ali stereofonični zvok.

Slo se je tudi naprej. Če je n. pr. scena izginila izza platna n. pr. na
levi strani platna, se še vedno sliši zvok iz zvočnikov, ki so nameščeni po
celi dvorani. Sedaj bi se n. pr. slišal iz levih stranskih zvočnikov nato iz
zadnjih in končno izgine. To je pa že popolni prostorski zvok (slika 1).

Slika 1.

Slika 2.

Vendar, če bi hoteli zadostiti tem zahtevam, bi bilo potrebno precej samostojnih zvočnih kanalov. To pa je predrago in tudi bi zmanjkalo prostora na samem filmskem traku. Na štiri kanalskem sistemu imamo štiri kanale in to tri izza platna ter četrtega v dvorani (slika 2). Odrski zvočniki, to je oni izza platna, spremljajo dogajanja na filmskem platnu, ko so vsi ostali zvočniki po dvorani zvezani skupaj in služijo za ponazarjanje masovne scene. Vezani so tako, da je zvok povsod okoli nas ter da pričara gledalcu masovnost filmske scene.

MAGNETNI SISTEM ZAPISOVANJA ZVOKA

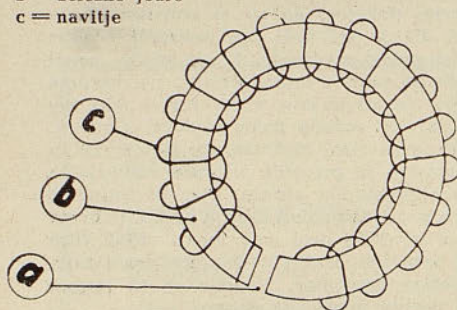
Vse te zahteve so bile za navadni svetlobni zvok preveč. Ni bila možna namestitve večjega števila kanalov na samem filmskem traku, ker bi to zahtevalo večjo širino filmskega traku in s tem v zvezi popolnoma nove projektorje. Nadalje se je še vedno več zahtevalo od kvalitete zvoka. Na pomoč je prišel magnetni sistem zapisovanja zvoka.

Cudno se sliši, vendar je res, da je nastal magnetni sistem pred svetlobnim. Valdemar Poulsen po rodu Daneec je leta 1893 napravil prvi magnetofon in je tako oče magnetofona. Pravi resni magnetofon pa so napravili leta 1920. Predno bomo videli zakaj se v začetku magnetofoni niso uveljavili, pogledimo kako sploh ta deluje.

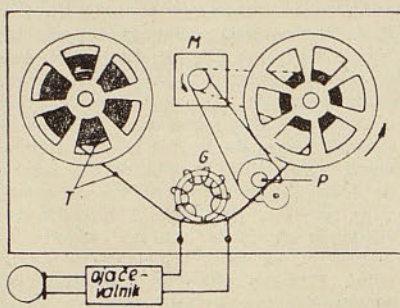
SNEMANJE ZVOKA

M = pogonski el. motor G = magnetofonska glava
T = magnetofonski trak P = glavna pogonska os

a = špranja
b = železno jedro
c = navitje

Slika 3.

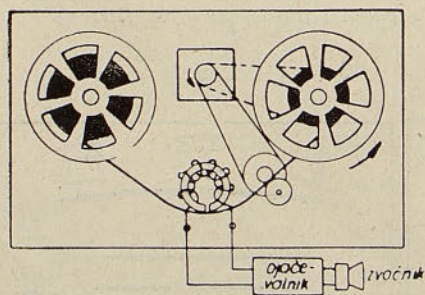
mikrofon

Slika 4.

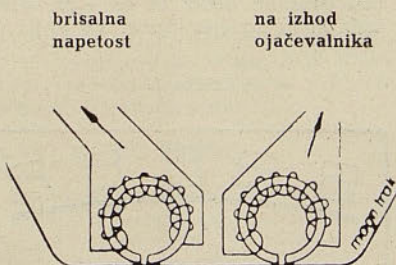
Vsem je poznan magnet in pojav, da se z magnetom lahko namagnetirajo drugi železni predmet. Če bi vzeli trak iz nekega izolacijskega materiala ter na ta trak nekako nanesli železni prah bi dobili magnetofonski trak. Če bi se ta trak gibal poleg magneta, bi se delci namagnetili. Magnet lahko naredimo tudi tako, da okoli železa navijemo žico in skozi to žico pošljemo električni tok (tako deluje rele). Če bi to železo oblikovali v obliki kroga

PREDVAJANJE ZVOKA

BRISANJE IN SNEMANJE ZVOKA

Slika 5.

Slika 6.

(slika 3), ki bi bil prekinjen in okoli tega navili žico bi dobili že principielno obliko magnetofonske glave. Kot navaden magnet tako tudi elektromagnet najmočnejše deluje (pritegne) v reži, torej tam, kjer je v železu špranja. Če bi sedaj s pomočjo nekega mehanizma vodili že preje omenjeni magnetofonski trak mimo tega elektromagneta, bi se ta trak namagnetil. Če namesto enosmernege toka priključimo ojačevalca, ki bi ojačeval zvok, ki ga zaznava mikrofom, bi se ta trak namagnetil v smislu zvoka (slika 4). Dobili bi posnetek, ki bi odgovarjal dogajanju pred mikrofonom v času, ko smo snemali.

Če sedaj zavrtimo magnetofonski trak nazaj in ga ponovno spustimo mimo magnetofonske glave, katero priključimo na vhod ojačevalnika, a na izhod priključimo zvočnik, bomo slišali prejšnji posnetek (slika 5).

služi kvalitetna tonska naprava, ki jamči dobro sporazumevanje. Okence je obdano z debelo prozorno ploščo iz plexi-stekla, ki je varno tudi pred krogami, zato je odprtina, v katero damemo ček izredno majhna.

S takim načinom poslovanja nameravajo uvesti »avtomatizirano« bančno poslovanje, pri katerem stranke sploh ne bi vstopile v bančno poslopje. Tako mislijo menda zavarovati banke pred roparskimi napadi, ki jih po Nemčiji predvsem uprizarja mladina — dobro izšolana z western filmi.

DOBER ELEKTRIČNI SPAJKALNIK

Na lanskoletni radijski razstavi v Frankfurtu/M. je kazala firma Ernst Sachs preobtežitveni poizkus svojega električnega spajkalnika »Ersa 30 SZ/30 W«. Spajkalnik je bil priključen na dvojno napetost pri čemer je bil preobtežen 300 %. Čeprav se je pri tem spajkalnik razžaril do ročaja, pri čemer je imela konica temperaturo 750° C, je ostal spajkalnik pri večurnem poskusu uporaben. V notranjosti grelnega telesa ni uporabljena keramika, temveč sljuda, kar omogoča zelo dobro prevajanje toplote. Ravnotežje odvajanja toplote z zračenjem nastopi že tedaj, ko grelna žica še ni obremenjena do kritične temperature uporovega grelnega materiala.

FOTOELEKTRIČNO VKLJUČEVANJE RAZSVETLJAVE

Za avtomatsko vključevanje razsvetljave se že dalj časa uporabljajo tkzv. mehanične stikalne ure, pri katerih je vklop in izklop vezan na določen čas, ki ga na uri nastavljamo. V zadnjem času pa se vedno bolj uveljavljajo fotoelektrični avtomati, ki vključujejo razsvetljavo ne v določenem času, temveč tedaj, ko dnevna osvetlitev pade ali naraste na določeno jakost. Medtem, ko moramo mehanične stikalne ure vedno nastavljati ustrezno letnim časom, delujejo fotoelektrični avtomati popolnoma samostojno in jih tekom leta ni potrebno nastavljati. Kot svetlobno občutljive elemente uporabljamo fotocelice, v zadnjem času pa se močno uveljavljajo fotoupori. Fotoupori v kombinaciji s thyatroni z mrzlo katodo omogočajo veliko enostavnost in cenenost takih naprav. Ta izvedba zavzema le toliko prostora, da lahko celotno aparturo vgradimo v okrov enofaznega električnega števca.

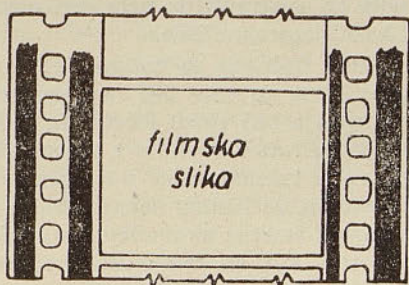
VPLIV RADIJSKIH VALOV NA ŽIVLJENJE

O vplivu radijskih elektromagnetnih valov na žive organizme vemo še danes zelo malo. Večkrat o tem ugibamo, ne da bi imeli za to kakršnokoli znanstveno podlago. Da bi to dokončno in znanstveno ugotovili, so sestavili ob pomoči ZDA program raziskovalnih del, ki jih bodo vršili na »University

Za pravilno delovanje je še potrebna brisalna magnetofonska glava, ki je nameščena pred snemalno oziroma predvajalno glavo (slika 6). S to brisalno glavo brišemo prejšnje posnetke. To naredimo na ta način, da priključimo veliko izmenično napetost, ki pa je v nadslušnem področju in zato ne moti. Ta visoka frekvenca magnetne delce, ki se nahajajo na magnetofonskem traku, razmagnetni.

Nadalje mora biti pogon traku takšen, da je zagotovljena konstantna hitrost istega.

Namesto traku so pri prvih magnetofonih uporabljali jekleno žico. Ta je bila debela okoli 0,5 mm.

Slika 7.

Za doseg vseh tonov, ki so zajeti v slušnem območju je potrebno, da ima magnetofonski trak gotovo hitrost. Nadalje še vplivata dva važna faktorja. Prvi je zrnatost železnih delčkov (čim manjši so tem bolje je) a pri žici debelina. Drugi faktor je debelina špranje magnetofonske glave. Čim manjša špranja je (nekaj tisočink mm) tem bolje je. Iz vsega tega zaključimo, da bo potrebna manjša hitrost gibanja magnetofonskega traku (žice) poleg glave, kolikor so drobnejši železni delci (tanjša žica) ter kolikor je tanjša špranja magnetofonske glave. Omenili bi še, da se dobi pri sedanjih magnetofonih s hitrostjo 9,5 cm/sek. veliko boljše rezultate kot jih zmore svetlobni sistem filma.

Ker so v začetku pri magnetofonih delali z debelo jekleno žico ter ker so magnetofonske glave imele velike špranje, je bila potrebna velika hitrost ter s tem v zvezi ogromni kolobarji žice.

Kot zanimivost bi omenili, da v sedanjem času snemajo na magnetofonski trak že televizijski spored. Pri tem je hitrost traku nekaj metrov na sekundo. Za govor pa se že industrijsko izdelujejo magnetofoni s hitrostjo 2,4 cm/sek.

Ker je pri filmu hitrost filmskega traku precejšnja v primeru z navadnim magnetofonom, se dobijo zelo dobri rezultati. Predvajajo se lahko vsi toni v celotnem slušnem območju. Možna je tudi stereofonija. Pri tem je filmski trak spremenjen tako, da se na vsaki strani perforacije (slika 7) s posebno napravo nanese po dve sledi železnega prahu. Magnetofonska glava je pa 4 kratna in ima vsaka svoj ojačevalnik in svoj zvočnik.

Ce boste gledali kinemaskopski film, ki bo imel magnetni zvok, opazujte, kako zvok potuje po sceni na filmu in dobili boste občutek globine zvoka.

ifv

of Buffalo«. Sestavljena je študijska skupina inženirjev za visoko frekvenco, fizikov, kemikov, biologov in zdravnikov. Za sedaj so že zgradili poseben laboratorij, čigar prostori bodo obdani z več kot 30 cm debelimi kovinskimi ploščami. V tem, tako pred zunanjimi elektromagnetnimi valovi zaščitenem laboratoriju bodo opazovali mnogo vrst rastlin in živali — od enoceličnih, pa do visoko razvitih sesalcev. Nek član te znanstvene skupine je izjavil, da o tem vplivu danes ne vemo praktično nič.

OPOZORILO V SLUČAJU POŽARA V HOTELIH NA DANSKEM

Ko sem stanoval na Danskem v raznih hotelih, sem ob vratih v vsaki sobi videl majhen listič, na katerem je bilo nekaj napisano. Dansko ne znam, sem si mislil in skoraj bi pustil ta listič v nemar, ko ne bi opazil, da je spodnja polovica spisana v angleščini. Vsebina je približno tale:

»Dragi gost! Ako se dogodi, da nastane požar in da si ti to opazil, hitro skušaj požar pogasiti tako, da ga zadušiš. Če je požar večji, hitro javi vodstvu hotela telefonično. Ako moreš, zapusti prostore, kjer gori. Če pa tega ne moreš, ostani zaprt v sobi in ne odpiraj vrat na hodnik, da s preprihom ne povečaš požara in da te dim s hodnika ne zadušil! Pač pa vneto trkaj po vratih in stenah, da te bodo slišali reševalci!

Bodi oprezen, da ne povzročiš požara!«

Zanimivo, važno in umestno opozorilo.

inju

Naš počitniški dom v Ankaranu

Tudi letos smo se v okviru naših možnosti vrgli na delo, da uredimo naš Počitniški dom, ki nam je postal vsem tako priljubljen. Lanska anketa nam je dala precej namigov in pobud, tako da bomo letos izvršili precej izboljšav:

1. izdelali bomo odbojgarsko igrišče;
2. prostor za balinanje, in
3. prostor za postavitev ležalnih stolov.

Razširitev kuhinje je že v teku, tako da bomo lahko zadostili tudi večjemu številu interesentov kot v preteklih sezonah.

Mladina, ki jim je bivanje na svežem zraku najbolj pri srcu, bo lahko izkoristila šotore tako, da bo prostor v glavni hiši na razpolago v mesecih julij, avgust — največ za zakonce z otroci.

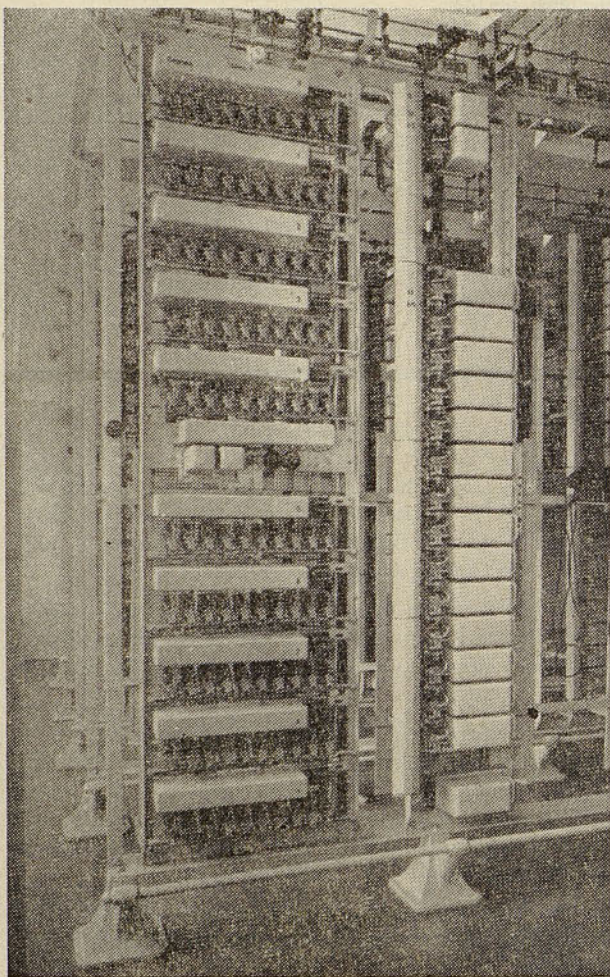
Olepšala se bo tudi okolica doma. Postavil se bo čelni zid na koncu dvorišča, ves raven prostor pred obstoječo hišo se bo tlakoval, tako tudi terasa pri vходу v kuhinjo.

V načrtu je tudi izgradnja dveh paviljonov s 16 posteljami, seveda je še vprašanje, če bodo v letošnji sezoni gotovi. Za razvedrilo se bodo nabavili gumi-jasti čolni, za vsako sobo, odnosno hišico, po enega. V načrtu je tudi napeljava elektrike v hišice, da ob večernih urah ne bomo tavalili v temi.

Dela na sami gradnji so že v teku, tako da bomo s 1. junijem že lahko poslali prve letoviščarje v naš Ankaran.

Ureditev prostorov za avtomatske telefonske centrale

Kadar Iskra prodaja kupcu avtomatsko telefonsko centralo, tedaj mora mnogokrat izdelati tudi projekt in montažo, s tem v zvezi pa kupcu povedati, kako naj uredi prostore. Da bi bilo to čim lažje, bomo na kratko povedali nekaj nasvetov, kako uredimo prostore za avtomatsko telefonsko centralo in za baterije. Zavedati se namreč moramo, da je ureditev prostorov zelo važna, saj je v osnovi vsaka avtomatska telefonska centrala mala tovarna za vzpostavljanje zvez, zato moramo biti pri izbiri in ureditvi prostora za ATC (avtomatsko telefonsko centralo), kaj kritični.

1. Ureditev prostorov za telefonske avtomatske naprave

Vsi prostori za namestitve avtomatike in ostalih naprav morajo biti suhi in zdravi. Pri novih stavbah je treba vedno počakati toliko časa, da se proces izsušenja prostorov naravno izvrši. Ako se bojimo, da bi bila pri starejših zgradbah tla vlažna, je treba taka tla odstraniti in napraviti nova, ki so izolirana od vlažnega zemljišča.

Med dvorano za avtomatiko in akumulatorskim prostorom ne sme biti neposrednega prehoda, pač pa morajo biti vhodi ločeni, da bi kislini hlapi ne mogli vdirati v dvorano z avtomatiko. To pravilo pa ne velja takrat, kadar uporabljamo akumulatorje s posebnim, za kislino nepropustnim filtrom. V takem primeru smemo akumulatorje nameščati celo v isti prostor, kot so telefonske naprave, vendar takih akumulatorjev v Jugoslaviji še ne uporabljamo.

Čim večja je centrala in ima večji pomen, tem bolj je treba urediti vse prostore, torej prostore za avtomatiko, usmernike, akumulatorje, posredovanje, pa še za mehaniko, garderobo, toaleta, nadzornika, priročno skladišče, ev. pomožni motor-generator in podobno. Pri večjih centralah prostorsko delimo tudi visoko-frekvenčne naprave od telefonske avtomatike.

Posebno je treba paziti, da se na telefonske naprave ne vseda prah, zato je najboljšje, da so okna čim bolj zaprta in celo zalepljena. V centrali mora biti temperatura 10°C do 25°C . Tla v dvorani naj bodo gladka, iz izolacijske snovi, nepropustna za prah (t. j. iz ksilolita ali ev. parketa, ki je na tla prilepljen z vročo smolo, da pozneje ne more prodirati prah skozi špranje parketa), običajno pa pokrita z linolejem (ali polivinilom) od stene do stene in vpetim na tla. Zgornje stene in strop naj bodo dvakrat prelepljene z lepljivo apneno ali mavčevo brozgo in gladko obdelane, spodnje stene, do dveh metrov višine, pa naj bodo po potrebi prebarvane z oljnato barvo, da se lažje čistijo. Pripominjamo, da tal ne smemo prekrivati z gumijasto prevleko, ker gumijasta plošča vsebuje polno žvepla, ki izhlapeva in zelo najeda kontakte.

Pri projektiranju prostorov je treba paziti tudi na obtežbo tal, saj je treba računati pri podu za avtomatiko in baterije z obtežbo 600 do 700 kg/m².

Tudi višina prostorov je zelo važna in mora biti za normalno izvedbo nizkega sistema z izbiralniki vsaj 2790 mm in za normalni sistem vsaj 3100 mm, dočim naj bo za centrale s koordinatnimi stikalniki (»Iskra 58«) približno 3600 mm, a skrajno minimalno vsaj 3200 mm.

Za gretje prostorov mora biti dobro preskrbljeno. V ta namen uporabljamo predvsem električne radiatorske peči in se po možnosti izogibljemo grel z vodo ali vodno paro.

Prostor za avtomatiko in predprostor je treba ogrevati malo manj kot normalno stanovanje tako, da more mehanik lagodno opravljati svoje delo.

Posredovalni prostor in pomožne delovne prostore je treba ogrevati kot navadne stanovanjske

prostore, tako da more telefonist v miru sedeti ves čas službe. Pri tem moramo skrbeti, da je prostor ogrevan 24 ur, ako imamo vpeljeno stalno dežurno službo posredovanja.

Opisane prostore moramo opremiti tudi z ročnimi gasilnimi aparati. Nameščeni morajo biti na prikladnih mestih, prirejeni za gašenje s peno, in sicer s CO_2 ali tetraklorom. Za gašenje telefonskih naprav ne smemo uporabljati niti vode, niti peska, ker bi na ta način telefonske naprave uničili. Gasilske aparate je treba redno vzdrževati in jih letno vsaj enkrat preizkusiti.

Vsi prostori, posebno pa dvorane z izbiralniki morajo biti čisti in brez prahu. Osebe, ki vzdržujejo avtomatske telefonske centrale, mora imeti meč službo vedno oblečeno delovno obleko, to je delovno haljo in obuto lahko obuvale, ki ga uporablja le v teh prostorih.

Kajenje je v prostorih za avtomatiko prepovedano, ker dim vsebuje kontaktom škodljive primesi, pepel in cigaretni ostanki pa povzročajo prah, ki je tudi zelo škodljiv.

V avtomatsko telefonsko centralo smejo vstopati le stalno zaposleni uslužbenci, ko morajo imeti ostali za vstop posebno dovoljenje. Ako pa že vstopajo tuji v avtomatsko telefonsko centralo, morajo paziti, da ne vstopajo z dežniki, širokimi in mokrimi plašči ter mokro, prašno ali blatno obutvijo. Prepovedan je vstop s težkimi, gorskimi čevlji kakršnekoli vrste.

2. Ureditev akumulatorskih prostorov

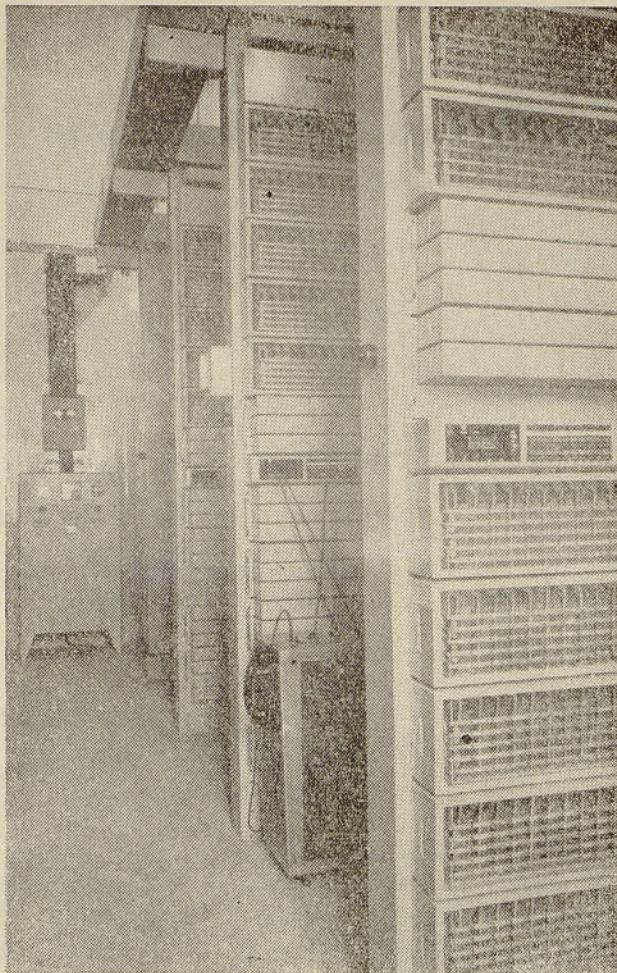
Tla v akumulatorskem prostoru naj bodo betonska, preoblečena s plastjo asfalta. Imeti morajo urejen kanal oziroma nagib k dotoku in jašek za odtok ev. odpadne kisline ali vode. Stene in strop morajo biti prelakirani z lakom, ki je kislinsko odporen.

V akumulatorskem prostoru naj ne bo kovinskih predmetov, cevi, vodovodnih napeljav itd. Če pa te stvari že morajo biti, jih je treba prelakirati s kislinsko odpornim lakom.

Gretje akumulatorskega prostora ni potrebno, razen v primeru izrednega mraza, ko bi padla temperatura v prostoru pod 0°C . Nikdar pa se v baterijskem prostoru ne sme uporabljati peči z odprtim ognjem (prav tako se ne sme kaditi), da ne pride do eksplozije.

Pri običajnih baterijah morajo biti baterijski vodniki gole bakrene žice, premazane z vazelinom. Z lakom (barvnim) jih ni potrebno prevleči, ker tak lak rad poka in razpada, pod površino pa se vrši razjedanje vodnika, kar pa ne opazimo pravočasno. Vodniki morajo biti pritrjeni na porcelanskih izolatorjih in zavarjeni na celice akumulatorjev.

Baterijski prostor mora imeti dobro urejeno zračenje tako zanesljivo, da se morajo stalno odvajati plini, ki nastopajo vsled električnega polnjenja običajnih akumulatorjev. Odgovarjajoče vrednosti amperskih ur polnitve se ob »vrenju« na koncu polnitve namreč sprošča 0.35 g mešanica vodika in kisika (od tega vodika približno 52 do 67 odstotkov). Ker more ta plinska mešanica, razvita elementarno, po-

vročiti eksplozijo, moramo paziti, da vodnik nikdar ne doseže zasičenosti večje od 4 % vsega zraka. Zato moramo skrbeti za dobro zračenje, naravno ali umetno. Zračenje mora biti diagonalno, skozi eno odprtino na eni strani spodaj in drugo odprtino diagonalno na drugi strani zgoraj, urejeno tako, da omogoči najmanj petkratno izmenjavo vsega zraka v eni uri.

Odprtine za zračenje morajo biti primerno zaščitene, če pa je urejeno umetno zračenje, mora biti motor za zračenje nameščen izven baterijskega prostora in zaščiten proti vstopu kislinskih hlapov.

Razsvetljava prostorov naj bo električna, izvedba kot za kleti s hermetično zaprtimi svetili in s stikalom izven baterijskega prostora.

Vrste akumulatorskih celic morajo biti lepo razmeščene tako, da je možen dostop, pregled in zamenjava kozarcev. Kozarci morajo biti vedno pokriti s steklenimi ploščami, da nastopa manjše hlapenje in da v kozarec ne pada prah ali podobno.

Kmalu potem, ko baterijski vod zapusti baterijski prostor, morajo biti v minus vodu nameščene tokovne varovalke, v plus vodu pa le spojni bakreni nož.

inju

4

mesece po Skandinaviji

ING. JOŽE UNK

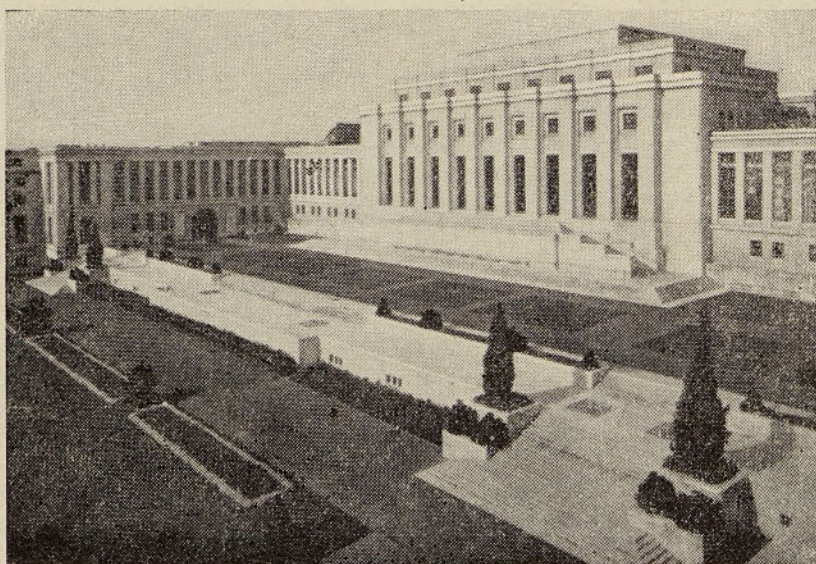
Dolgo je že tega, kar sem od Združenih narodov v New Yorku, organizacije tehnične pomoči, prejel obvestilo, da mi je podeljena štirimesečna štipendija za študij avtomatskih telefonskih naprav v deželah Zahodne Evrope. Po tem obisku me je nekaj prevzelo, pa sam ne vem kaj, ali veselje, ali tesnoba. Iti sam po tujem svetu, prvič med ljudmi, za katere prav nič ne veš, ali ti bodo naklonjeni in z druge strani, iti v svet in nekaj novega, tehnično novega videti, vse to so stvari, ki mi niso dale miru. Skušal sem se pripraviti za pot, a nisem vedel, kod me bo vodila. Tudi sem upal, da bom hodil po svetu poleti, v času, ko življenje teče veselo in odkrito in na zaprto med štiri stene v mrzli zimi.

Trajalo je dalj časa, kot sem mislil, da sem zares odpotoval. Prva pot me je vodila v Beograd, ker je pač takšna administrativna navada, in nato v Ženevo v Švici, kjer je evropsko središče »Tehnične po-

moči« in to je bilo takrat, ko je leto stopilo že v oktobrsko obdobje. Prav lep dan v nedeljo zjutraj v oktobru 1957 je počasi mireval, jaz pa sem tega dne zapustil domači kraj, pozdravil pri Sežani naše in italijanske carinike in se kmalu zapeljal nad Miramarjem v Trst, kjer so pravkar obnavljali železniško postajo. Ne dolgo tega je brzovlak že brzel proti Benetkam in srečal tistega, ki zvečer pripelje v Ljubljano. Z občutkom tesnobe bi najrajši prestopil na nasprotni vlak. Mrak je počasi legal v dolino in v Benetkah smo bili že ob večeru. Milano smo gledali le od daleč in občutili velikost mesta, saj je polno luči, avtomobilov, vlakov, cesta in tirov pričalo o tem. Po tem pa so se oči počasi zaprle, da nismo prav vedeli niti za Simplonski predor, niti za italijanske in švicarske obmejne organe in smo se (govorim v množini, ker sem potoval še z nekimi Slovenci iz Maribora) ob treh zjutraj izkr-

cali v Lausaune. Čakati na prestopni vlak ni nikdar prijetno, posebno pa ne na tuji postaji, ki je sicer pokrita, a skozi njo kot skoz predor preveč vleče hladni veter. Drugih potnikov ni bilo, kot nas šest, ki smo samotno postavali po peronu. Nihče se ni zmenil za nas, le konfeti, ki jih je nosil veter, so se vrtili okoli nas in pričali, da pač ljudje žive po svoje veselo, tujec je pa le tujec. Ženevsko jezero je bilo mirno, jutro je začelo utripati, ljudje so hodili v službe, tramvaji so cvilili in škripali kot drugod, življenje v Ženevi je pričelnjalo svoj običajni jesenski tok, ko se narava počasi pripravlja na počitek, ko politične pozornice v Ženevi ne prikazujejo izrednosti in ko so vsi obiskovalci letoviščarji že zdavnaj daleč iz Ženeve. Velika palača Združenih narodov pa ne počiva. Tu so vsak dan zbrani zastopniki vse Evrope, pa tudi drugih krajev tako, da ta velika hiša vsak čas kaže, kako je mogoče, da ljudje različnih narodnosti, jezikov, nazorov le morejo složno živeti in si pomagati med seboj. Prav tu sem se moral javiti tudi jaz, da sem dobil potrebne dokumente in tako postal zares mednarodni štipendist, kateremu naj bi bila odprta vrata v razne avtomatske telefonske centrale in k telefonskim upravam ter tovarnam na Švedskem, Norveškem in Danskem. Obetala se mi je torej dolga pot, a na žalost, na zimo po mrzlem Severu.

Organizacija TAA za tehnično pomoč mi je dala tudi vozno karto za avion, čeprav bi raje potoval z vlakom. Saj bi moral kot moderno tehnično napredni človek vendar goreti za moderno tehniko in s tem tudi za letalstvo, vendar se mi je zdelo takrat, ko so me vodili k avionu kot nekdanj, ko so me vodili v taborišče v Nemčiji: usode

nisem mogel spremeniti, bojazen, da se lahko zgodi nesreča je rojila po glavi, a upal sem na srečen izid. In ko je bila prva preizkušnja mimo, ko smo bili že visoko v zraku, ko je sonce obsevalo lepo Švicarsko pokrajino in Ženevsko jezero, je brhka, mlada stewardessa s prijetnim nasmehom ponudila okrepčilo in ko je zvočnik javil, da letimo 4000 metrov visoko in da bomo že čez eno uro pristali v Zürichu, tedaj je bilo jasno, da je tudi z avionom potovanje lahko prav prijetno in lepo, če imaš le malo sreče.

Kot je na zemljevidu ravna črta, tako je bil raven tudi polet od Züricha do Düsseldorfa in od tod do Stockholma. Gledal sem nemška mesta, ki so tonila v mraku, Hamburg pa je pokazal prelest luči vseh barv, ki so migetale kot zvezdice. Lepota, ki jo uživaš z odprtimi ustmi in ki jo prav niti ne doumeš, saj je kot v pravljici. Hamburg mora biti zares ogromno mesto, saj traja prelet precej časa, čeprav smo leteli z brzino 400 km na uro, luči pa so pripovedovale o nočnem utripu vele mesta, ki je utripalo vse do Lübecka, ko smo poleteli nad morje in se znašli nad ogromnimi meglenimi pobočji. Br, kako je bilo mrzlo ob misli, da bi se skozi to meglo zarili v mrzlo morje. Nič kaj prijetno kopanje nas ne bi čakalo in misli so bile tako mrzle, da so kar zmrzovale, ko nas je prevzel blede mesec, ki se je pojavil na obzorju in nas vodil po naši nadzemski poti. Stewardessi sta prinesli večerjo in pozneje pospravili posodo, ponudili sadni sok in blazino pod glavo, pogasile presvetle luči in uspavani smo zagledali kot pol v sanjah spet barvne luči vele mesta. Kaj smo se vrnili v Hamburg? Ne! Stockholm nam je nazdravljaj: »welcome« — dobrodošli.

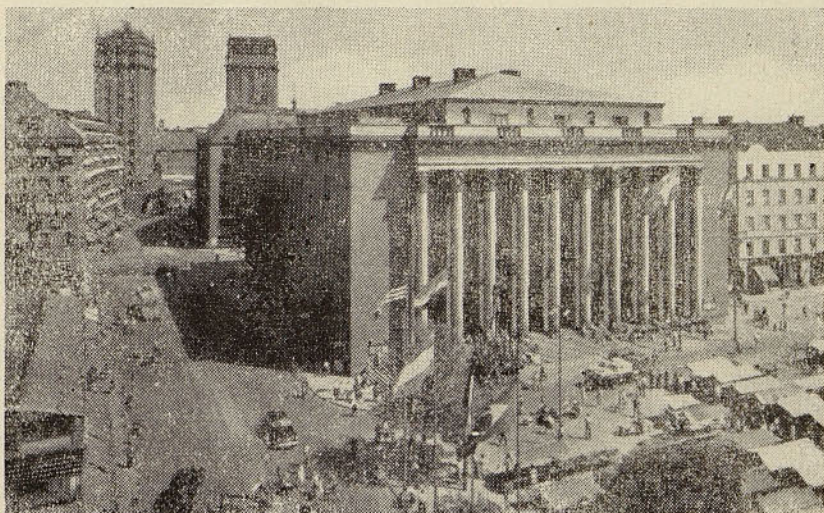
V letalu je bilo dovolj prostora in tudi vlaki, ki jih je na Švedskem precej, so razmeroma malo zasedeni. Kako tudi ne, saj imajo Švedi zares ogromno število osebnih avtomobilov, okoli 40 na 100 prebivalcev in za cilj so si postavili 2 avtomobila na družino. Zato ni čudno, da so ceste polne premikajočega se železa in jekla in da obcestne hodnike Švedi vse bolj

zožujejo. Cestni promet na Švedskem je res zelo razvit in nič čudnega ni, če vozijo kolone avtomobilov kar po štiri vstrie. Iz tega razloga je Švedska že opazila težave, ki se ob takih prilikah kaj rade pojavljajo na številnih križiščih. Na vseh križiščih v mestu, pa tudi daleč izven so svetlomodri semaforji, ki urejujejo avtomobilski promet. Seveda pa zelene in rdeče luči veljajo tudi za pešce, ne le za vozila in neubogljivca bi zmlela hitra vozila tako hitro, da policaj niti ne bi imel časa izdati kazni za prekršek. Da pa je promet na raznih prelazih preko železnice in zelo važnih križišč sploh mogoč, imajo na Švedskem precej podvozov in nadvozov, ki gredo celo v nadstropja. V Stockholmu je najvažnejše tako križišče nazvano Slus-

pa so z druge strani velika ovira cestnemu prometu, katerega popolnoma blokirajo po večkrat na dan.

Za lokalni mestni promet služijo številni mestni tramvaji, trolejbusi, avtobusi in tudi podzemna železnica »tunnelbana«. Za naše pojme je kar čudno, kje vse vozijo avtobusi in trolejbusi, namreč mnogokrat po zelo ozkih ulicah, ki so sicer enosmerne, a normalno odprte za ves promet. Vedeti je namreč treba, da vsa vozila za javni lokalni promet na Švedskem nimajo prav nobene prednosti (kot n. pr. v Ljubljani) pred drugimi vozili.

V gosto naseljeno okolico vodi podzemna železnica, ki je bila posebej zgrajena v severnem delu in posebej v južnem delu. Stockholm

sen, kjer nobeno vozilo ne prečka poti drugemu, podvozi pa so trinadstropni in zaviti tako, da je že umetnost, znajti se v takem labirintu. V posameznih nadstropjih so trgovine, nad nadvozi pa še dvigalo, ki dvigne gondolo 8 nadstropij visoko na posebno razgledno mostišče, pod katerim je kavarna in na koncu katerega je naravno, vodoravni izhod v južni del mesta, ki je tu na visokem bregu.

Posebna zanimivost so dvizni mostovi. Normalni mostovi namreč ne dovoljujejo ladjam plovbe po številnih kanalih, zato morajo biti dvizni mostovi nameščeni na vseh vodnih prehodih. Dvizni mostovi

je namreč mesto na otokih, severne Benetke in povezavo med obema krakoma podzemne železnice je oviralo gosto naselje velikih hiš v središču Stockholma in morje kot zveza med otoki.

Švedi so ta prometni problem rešili velikopotezno. Občina je kupila velik del stotih, nenačrtno razmeščenih hiš, preselila stanovalce in hiše podrla. Spodaj je zgradila podzemno železnico, zgoraj pa sedaj gradi 8 visokih nebotičnikov. Nadalje so speljali železnico pod hišami in cestami do glavne železniške postaje, kjer sedaj z vrha navzdol grade podzemne prostore tako, da moreš videti te-

ATC v leseni hišici standardne oblike za 200 priključkov »Standard 41«
Od leve: ing. Finstrom, ing. Unk, ing. Sović, ing. Krook

melje stavbe, ki vise v zraku, podprti od strani le z vitkimi železnimi nosilci. Nadalje, nove zveze podzemne železnice potekajo en čas kar pod morjem, nakar se proga sredi morja ob malem otoku dvigne iz vode in nadaljuje pot nad morjem, kjer se stakne z že obstoječim južnim delom. Gradnja je bila dokaj komplicirana, težavna, tehniško zanimiva in zahtevna, pa tudi draga, saj stane vsak milimeter nove proge okoli 60 milijonov dinarjev.

Ceste v mestu in okolici so vse tlakovane odnosno asfaltirane, saj ima Švedska dovolj granita. Ker pa ogromno gradijo, obstoja tudi izredno mnogo provizorijev, ki so vsi tudi asfaltirani. Na vsakem kraju je možno videti, da se oblast zelo trudi, da se vzporedno s povečanjem cestnega prometa povečuje tudi propustna moč cest, kar omogoča razširitev cestišča na račun hodnikov, povečanje števila mostov, povečanje nadvoзов itd. ter nujno zarisane prometnih policijsko predpisanih belih črt za uravnavanje večje varnosti prometa na cesti. Vedeti je namreč treba, da tak velik vozni park zahteva tudi veliko parkirnega prostora. Še večje težave pa predstavlja dejstvo, da hiše nimajo garaž, ki so bolj potrebne kot drvarnice in parkiranje vozil je običajno kar na cesti.

Vsled tega se je razvil kriminal prve vrste, kraja avtomobilov. Avtomobile vzamejo, čeprav le za kratko vožnjo, razposajeni mladinci, katere pa ni moč obsoditi kraje, ker sodišče smatra, da so si ob taki priliki le »avto napačno izposodili«. Zato nekateri še posebej, zelo komplicirano zaklenejo svoja vozila, na dvakrat zaklenjeno vozilo pa namestijo sličico roke, ki tatu pomeni, da je vozilo dvakrat zanesljivo zaklenjeno in naj gre raje drugam, kjer bo imel manj truda z vozilom, ki je zaklenjeno samo enkrat.

Prihod v vse skandinavske dežele je zelo enostaven, če imaš denar in potne papirje v redu. Cariniki niso sitni, niti ne natančni, zanima jih le, če ima Jugoslovankaj slivovke in ob slovesu so mi znali voščiti celo »do vidjenja!« Kako ne! Saj Švedi precej potujejo po svetu in vse več jih prihaja tudi v Jugoslavijo. Prav letos jih bo verjetno prišlo precej k nam, saj so Švedi sami začeli propagirati našo deželo, ki jo poznajo kot veznico med Evropo in Jugom ter Vzhodom, kot deželo lepih krajev, toplega morja, zanimivih in različnih ljudi in običajev ter deželo samostojnega socializma. Tudi na švedskem že dalj časa zmaguje duh socializma, čeprav je država monarhija. Socialisti so namreč na

vlati že nad deset let in to se odraža v vsem življenju. Med uslužbenci v tovarnah ni nasprotij in ne razlik. Vodilni zaslužijo nekaj več, navadni delavci nekaj manj, zato pa prvi plačajo visoke davke, slednji pa manjše in končno, razlika med vsemi je praktično zelo zabrisana. Zakaj pa ne? Saj imajo vsi dovolj, da lahko udobno žive, čeprav tudi Švedi nimajo preveč drago, dražje kot pri nas, seveda so pa tudi višje plače kot pri nas. Temu pa se ni čuditi, saj Švedi že 150 let ne poznajo vojne, čeprav so bili pred stoletji zelo bojevit in pridrli celo v naše kraje in se bili tudi s Turki. V zadnji svetovni vojni so bili nevtralni, čeprav so Nemcem celo prodajali jeklo, a so podpirali tudi narodnoosvobodilno gibanje Norvežanov in Dancev, ki so se zbirali odnosno zatekali prav na švedskih tleh. S svoje strani pa so baje pripravljali pomorsko obrambo dežele tako, da so gojili mrože in podobne morske živali, na katere bi v slučaju potrebe navezali morske mine, ki naj bi razdejale sovražno brodovje.

Kot sem že omenil, so Skandinavske dežele, po katerih sem hodil štiri mesece, Švedska, Norveška in Danska, kraljevine.

Največ ceremonij okoli kraljeve hiše sem videl na Danskem. Tu obstoja kraljeva garda, ki je poleti v živo rdečih oblekah s čeladami in ogromnimi perjanicami. Garda hodi z godbo vsako opoldne po mestu in nosi prvi dan svojo zastavo v kraljevo palačo, drugi dan pa jo dvigne in nosi po mestu itd. Seveda švigajo pri tem bridke sablje, puške pa so sedaj v naročju, pa ob nogah in spet naslonjene na ramni. Zastavonoša in častnik, ki gresta po zastavo, korakata seveda po taktu, ki pa je podoben valčku in prav to je zanimivost, ki jo lovijo mnoge filmske kamere. Radovednost privablja tujce in pospešuje tujski promet.

V Skandinaviji se družbeno življenje razvija precej po domovih in ne toliko po restavracijah in kavarneh, saj takih obratov v našem smislu skoraj nisem videl. Zelo veliko je slaščičarn, ker so severnjaki vsi veliki sladokusci in tudi mlekopivci. Mnogokje teče mleko iz pipe kot voda, čeprav tudi vina,

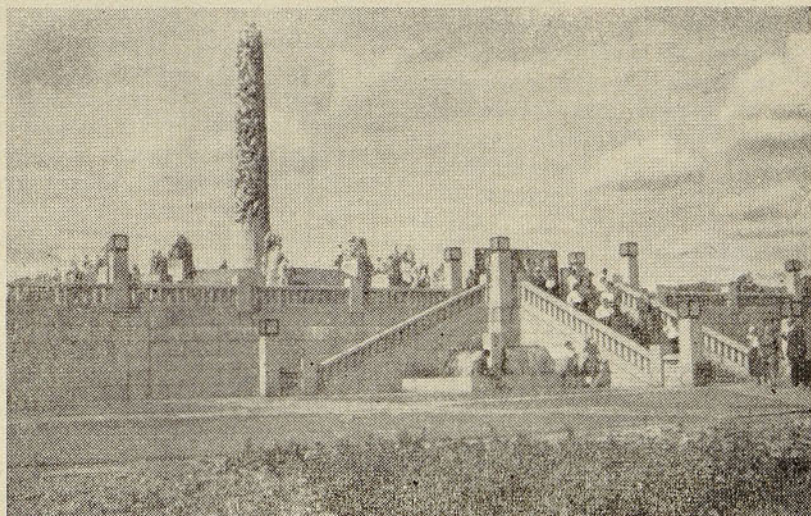
posebno pa piva ne zametujejo. Alkoholne pijače so na splošno zelo drage in najcenejše je še pivo, katerega je več vrst in je običajno »bolj redko kot voda«. Na Norveškem so alkoholne pijače celo racionirane, vendar bi si upal trditi, da nisem do sedaj še nikjer videl toliko pijanih kot prav na Norveškem, posebno pa velja to za mlade Norvežane.

Življenjski standard je brez dvoma največji na Švedskem, kjer prehaja že kar v razkošnost. Vsaka družina ima, če je le mogoče, tri ali večsobno stanovanje, bogato opremljeno s kavči in fotelji ter okrašeno s slikami, stenskimii svetilkami itd. Sicer imajo tudi na Švedskem pomanjkanje stanovanj, vendar tako, da pomanjkanja skoraj ni. Za stanovanje se moraš prijaviti in na stanovanje čakaš tudi šest let. A starši prijavljajo svoje hčere, da potrebujejo stanovanje že tedaj, ko so hčerke stare petnajst let. No, in čez šest let, ko se hči poroči, ima tudi stanovanje, po navadi večsobno. Švedi z majhnimi avtomobili niso več zadovoljni. Vsak peti ali šesti avto je Volkswagen, ker je zelo trpežen, a počasi se večja število domačih avtomobilov, Volvo ali Opel-Rekordov, ker so pač večji, širši, bolj udobni, elegantnejši.

Na Norveškem je življenje že težje. Okupacija se še občuti in Oslo spada med največja mesta

na svetu z ozirom na površino, to pa zato, ker nima velikih hiš od prej, nove pa grade v širšem svojem območju in v odprtem sistemu, da je velik razmak med posameznimi hišami.

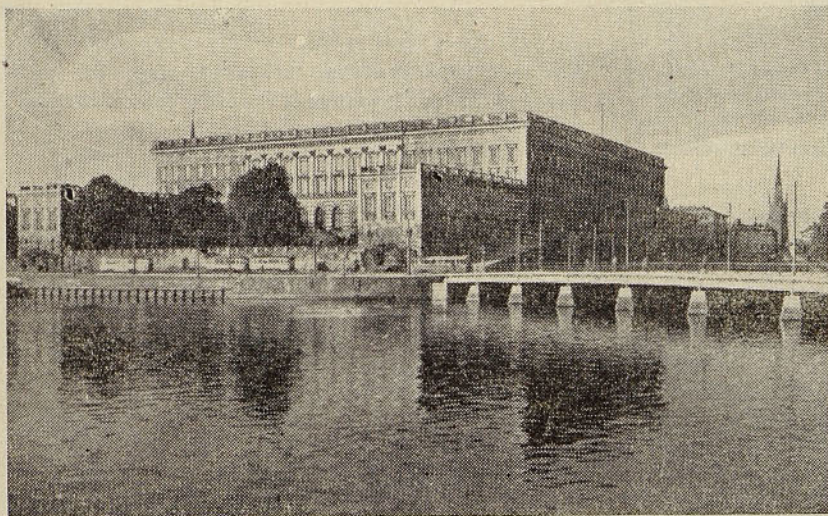
Avtomobilov je v Oslu občutno manj kot v Stockholmu, in še to je

zanimivo, da more Norvežan kupiti po svoji želji avto iz Vzhodne Evrope (Ifa, Moskovič, itd.), ko mora za avto iz Zahodne Evrope dobiti najprej državno dovoljenje, čemur so vzrok pač težave z devizami zahodnih evropskih držav.

Oslo mi v mrzli zimi ni moglo pričarati posebne lepote, o kateri govore popotniki, ki vidijo Oslo poleti. Reči pa moram, da je mestna hiša zelo lepa, grajena z opeko, ki je na zunaj vidna in zelo visoka. Interesantno je to, da zgornja polovica hiše, ki je približno 6 ali

8 nadstropna sploh nima oken in ne vem, ali imajo v tej hiši službeni prostori le umetno razsvetljavo odnosno ali je ves gornji del stavbe le zaradi lepšega, kar pa je zelo drag okras. Nekaj izrednega v Oslu pa je Vigelandov park. Krasen naravni park je kipar Vigeland okrasil s številnimi kipi golih teles otrok, starcev, deklic, mladeničev, žena itd., ki so nameščeni vzdolž glavnega drevoreda in predstavljajo razne motive iz splošnega življenja. Na koncu drevoreda je krasen vodnjak s cvetlično košaro, ki jo nosijo ljudje. S te košare teče voda v jezero, ki je okoli te umetnine in ki ga spet obdajajo kipi nešteti človeških postav. Še naprej, malo više v parku je 17 metrov visok obelisk iz enega samega kamna, ki ga je obdelal kipar kar v parku. Obelisk predstavlja gole ljudi, ki hrepenijo navzgor, k svobodi, ko okoli obeliska skupine po trije ljudje na treh podstavkih premišljajo o vsakdanjem življenju. Nekaj prekrasnega, posebno poleti, ko je vse zeleno in v cvetju, ko voda šumlja

in smeh in šepet sprehajalcev puh-ti v prirodo, kjer skoraj vso noč nikdar ne nastopi tema, saj se to-plota čuti še v mrzli zimi, tudi 17. decembra ob šestih zvečer v trdi temi, ko sem z g. ing. Peder-sonom ogledoval to krasoto. Men-da je okras z obeliskom postavljen na čast Vilsonu, ki se je zavzemal za svobodo Norveške in za dodeli-tev nekaterih otokov Norveški.

Zanimivost Danske je rdeča bar-va. Rdeče so hiše, rdeči so pismo-noše, rdeča je kraljeva garda, mnoge ženske imajo rdeča krila, jopice, bluže in plašče. Rdeči pa so tudi vlaki in je zelo hitri vlak »rdeča strela« zelo poznan. Pov-prečna brzina je okoli 100 km na uro in da je potovanje hitrejš, zapelje ta vlak pri prehodu z ene-ga otoka na drugega kar na trans-portno ladjo tako, da potnik kar v vlak prepluje morje. Lahko pa se potnik seveda tudi ogreje ali okrepeča v ladijski restavraciji, da pot hitreje mine in da pozabi na morske pse in hladno kopel, kjer bi se znašel, če bi ladja n. pr. na-letela na morsko mino. V tistih predelih se namreč mornarji še boje nemških min, ki še niso vse odstranjene. Zato imajo menda vse ladje okoli trupa napeljan električni kabel, ki je stalno pod napetostjo, da umetno magnetno

polje nevtralizira delovanje časov-nih vžigalnikov podmorskih min.

Ne vem, če sem prav uspel, da vam nanizam nekaj zanimivosti s poti po Skandinaviji. Če bi pripo-vedoval podrobnosti, bi potreboval mnogo več prostora, da bi vsaj delno uspel tak opis. Videl sem ogromno novih stvari, tehničnih, telefonskih in ostalih, kot n. pr. 10 metrov visoki električni termo-meter, izdelan v obliki špirale, ki žari toliko visoko, kolikor toplot-nih stopinj naj termometer kaže in je nameščen na vogalu palače na glavnem trgu v Copenhagenu na Danskem, govoril sem z mnogimi strokovnjaki in delavci, povsod sem bil lepo sprejet. Švedi in Danci po-sebno podrobno spremljajo razvoj naše dežele, posebno zadnji vidijo v Jugoslaviji državo, ki bo s smotr-nim zboljšanjem poljedelstva kma-lu lahko konkurirala v Evropi dan-skim poljedelskim proizvodom. Moj osebni občutek je ta, da je Norveška še najbolj kritična na-pram Jugoslaviji, saj me je prav v Oslu neki uradnik t. t. uprave pregovarjal, da pri nas zato še ni vse dobro, ker nimamo pravega državnega sistema.

Po svetu sem si pomagal z nem-ščino, toda posebno na Danskem sem moral vedno povedati, da ni-sem Nemec, nakar je pogovor šele lahko tek. Jezikov severnjakov

se seveda nisem naučil v tako kratkem času (razen nekaj besed), ker so jeziki med seboj različni. Občutek sem imel kot takrat, ko slišim Srbe in Hrvate med seboj. Drug drugega razumejo, govorijo pa po svoje in vsak malo drugače od drugega. V bodoče pa pri Skan-dinavcih ne bo več možno shajati z nemščino. Mladi se namreč v glavnem uče angleščine v šolah, ki so precej podobne sistemu naših osemletk. Po osnovni šoli se pouk namreč nadaljuje v štiriletni realni šoli in nato v štiriletni gimnaziji.

Svet je prav lep in zanimiv ogle-da, in nobeno pero ga ne more pričarati v taki luči, kot ga lahko vidiš osebno. Tudi doumeti in spo-znati ga je najlaže le osebno. Toda vladar in gibanje vsega pa je le denar. V svetu se nihče ne zmeni za tujca, ki živi, kakor zna in mo-re. Vsi so prijazni, posebno če imaš denar, če ga pa nimaš, si pa še bolj sam. Pa še taka prijaznost mine, čim nehajo uradne nujnosti, in spet si sam. Zato sem šel rad po svetu, da sem marsikaj videl in spoznal, še raje sem se pa vrnil in ni me sram priznati, da sem imel skoraj solze v očeh, ko sem zdaleč na avstrijsko-jugoslovanski meji spet zagledal ponosno plapo-lati jugoslovansko zastavo.

inju

Sindikalni izleti

Kakor vsako leto tako bo tudi letos Izvršni odbor našega sindikata priredil večje število izletov, ki naj bodo v razvedrilo, pouk in boljše počutje naših delovnih ljudi.

Komisija za dopuste in izlete je pripravila naslednji program:

1. Kranj preko Rovtarice v Bohinj, Bled—Kranj.
2. Kranj—Tržič, Draga, Begunje, Moste, Završnica, Bled, Ribno, Lancovo, Podnart—Kranj.
3. Kranj—Jesenice, Kranjska gora, Vršič, Log pod Man-gartom, Predil, Bovec, Cerkno (bolnišnica Franja), preko Skofje Loke v Kranj.
4. Kranj—Jesenice, Vrata in nazaj.
5. Kranj preko Gornjega grada v Logarsko dolina.
6. Kranj—Kamniška Bistrica.
7. Kranj—Vrhnika, Postojna, Predjamski grad.
8. Kranj—Vrhnika, Postojna, Cerkniško jezero, Rakova dolina.
9. Kranj—Postojna, Divača, Škocjanske jame, Koper.
10. Kranj—Postojna, Nova Gorica, Goriška brda.
11. Kranj—Postojna, Opatija, Pula, Koper (2 dni).
12. Kranj—Domžale preko Trojan v Celje, Rogaska Sla-tina, Kumrovec.
13. Kranj—Novo mesto—Smarješke toplice.
14. Kranj—Kočevje, Crikvenica.
15. Kranj—preko Trojan, Celje, Maribor, Pohorje.
16. Kranj—Cerklje, Krvave (če bo že žičnica).
Stroški izletov bodo isti kot lansko leto.

iver

Dvoje podjetij, dva sistema in vendar sličnost

V mesecu novembru in decembru 1957 sem na povabilo firm »National Registrier Kassen« ter »Remington Rand« obiskal vrsto podjetij na Dunaju, v Augsburgu, Frankfurtu, Zürichu, Fribourgu in Milanu zaradi proučevanja in seznanitve z organizacijo teh podjetij in njihovih sredstev za mehanizacijo pisarniškega poslovanja. Na svoj poti sem se največ zadržal v Augsburgu pri podjetju »National«, ki je v nekaterih pogledih tako presenetljivo podobno »Iskri«, da me je zamikalo, da bi posredoval bralcem naše revije nekaj svojih vtisov.

AUGSBURG...

Augsburg — starodavno mesto z dvatisočetno zgodovino in dvesto tisoč prebivalci. Slovito svetovno mesto srednjega veka z lepimi zgradbami te dobe in sodobnimi palačami, prastaro tkalnico in moderno industrijo, plinsko razsvetljavo otroške dobe dvajsetega stoletja in neonskimi napisi, z nadihom velemesta ob šestih zvečer in praznino provincialnega mesteca ob devetih. To je Augsburg.

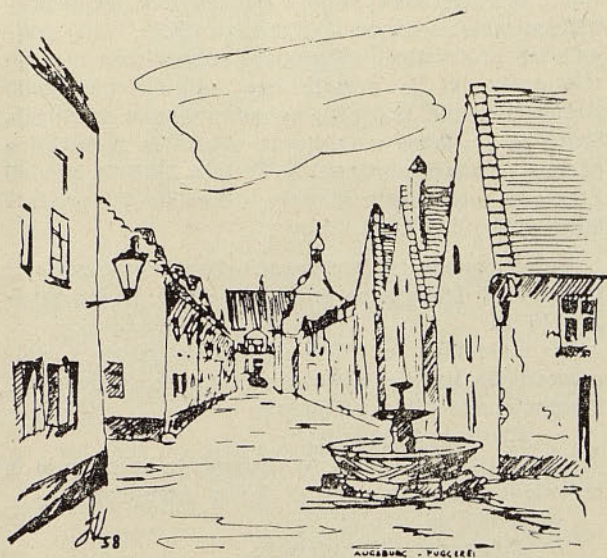
Pred dvemi tisočletji je nastalo ob Lechi to glavno mesto rimskih dežel, ležečih severno od Alp in iz njega je vzraslo prvo nemško škofovsko mesto, s katerim je povezana zgodovina kraljev in cesarjev srednjega veka. Zlata doba gospodarskega procvita je bilo šestnajsto stoletje v katerem so roke augsburških trgovcev posegle v ustvarjanje zgodovine. Znana rodbina Fuggerjev je omogočila izvolitev Karla V. in Bartholomeus Welzer je v prekomorskih deželah osvajal Venezuelo.

Osnovanje prve socialne naselbine na svetu »Fuggerei« sovpada v to dobo. Gre za naselbino, ki obstaja še danes in v kateri so živeli in živijo delavci v dostojnih in cenjenih stanovanjih še danes. Naselbino je postavil Jakob Fugger z vzdevkom »der Reiche — bogati«.

Augsburg je povezan tudi z imeni kulture slikarjev, kiparjev in arhitektov. V osemnajstem stoletju so živeli v tem mestu predniki znanega komponista Wolfganga Amadeusa Mozarta in tu je bil rojen njegov oče, Mozart sam pa je bil z očetovim rojstnim mestom živo povezan.

Mesto je kasneje zamrlo in životarilo, sedaj pa je postalo močno industrijsko mesto z okrog štiridesetimi industrijskimi podjetji med katerimi so najpomembnejši M. A. N. (10.000 delavcev), National Registrier Kassen, Messerschmitt in Osram. V arhitektonskem pogledu je Augsburg ohranil mnogo lepote starega mesta, veliko število prebivalcev ga ob času, ko neha delo, prebudi v gibanje velemesta, ki pa kljub temu zamre v spokoj malega provincialnega mesteca, v katerem mežikajo blede plinske svetilke in svetijo neonske cevi.

Štirinajst hotelov in restavracij, štiriinštirideset gostiln in gostišč, osem kavarn, šest pivnic (Weinstuben), pet barov (ki jih, mimogrede omenjeno, obiščejo le Amerikanci in le malo Augsburgčanov), devet prometnih birojev, deset gledališč, kino in koncertnih dvoran, trije muzeji; Mestna umetnostna zbirka z deli staro-augsburškega in staro-švabskega slikarstva, kot tudi dela Dürerja, Tiziana, Tintoretta, Rubensa, Van Dycka in Rembrandta, dalje Maksimi-

lianov muzej o zgodovini mesta in umetnostni obrti starega Augsburga in augsburška Mozartova hiša.

Poleg omenjenih štirideset industrijskih podjetij je še nekaj velikih trgovskih hiš v stilu naše NAME in vrsta drobnih in večjih trgovskih podjetij, toda z že celo vrsto samopostrežnih lokalov — super market, kot smo jih spoznali lani na zagrebškem velesejmu. Osnova take samopostrežne trgovine je v najpogostejše željenih količinah stehano in zavito blago, okusno embalarano v prozorne vrečke, da se

vidi kakovost, ki pa jo sicer jamčijo zaščitne znamke, ki predstavljajo »pojem«, gospodinja s primerno vsebino v denarnici in s to uskladenimi željami in pa nakupovalni voziček. Vhod skozi pult na eni strani (nazaj ni mogoče) in postaja pred izhodom: registrirna blagajna. Ni čuda, da ima Augsburg že toliko teh trgovin, saj je tu tudi tovarna registrirnih blagajn »National Registrier Kassen«, ki slovi med drugim tudi po svoji prodajni organizaciji.

Zame je Augsburg povezan z dvema pojmom — z Mozartom, ker sem se pripeljal v Augsburg z Dunaja s slovitim Mozart-ekspresom ter »National Registrier Kassen«, ker sem bil gost tega podjetja.

National Registrier Kassen G. m. b. H. ...

Pred dobrimi 70. leti je dozorela zamisel napraviti registrirno blagajno, ki bi zagotovila nadzor nad gotovino v poslovnem prometu. Ta misel je navdahnila J. H. Pattersona, da je v zadnjih desetletjih preteklega stoletja osnoval v Daytonu (Ohio, USA) podjetje za proizvodnjo in prodajo registrirnih blagajn »National«, ki je postalo eno najbolj razširjenih internacionalnih podjetij, svojemu imenu navkljub. Sedež je še danes v Daytonu, obrate in podružnice pa ima na vseh kontinentih. Že leta 1910 so prodali 1.000.000 registrirnih blagajn, danes pa jih prodajo letno preko 5.000.000 kosov.

Iz osnovnega registrirnega računskega stroja — registrirnih blagajn pa so razvili vrsto drugih strojev, in to:

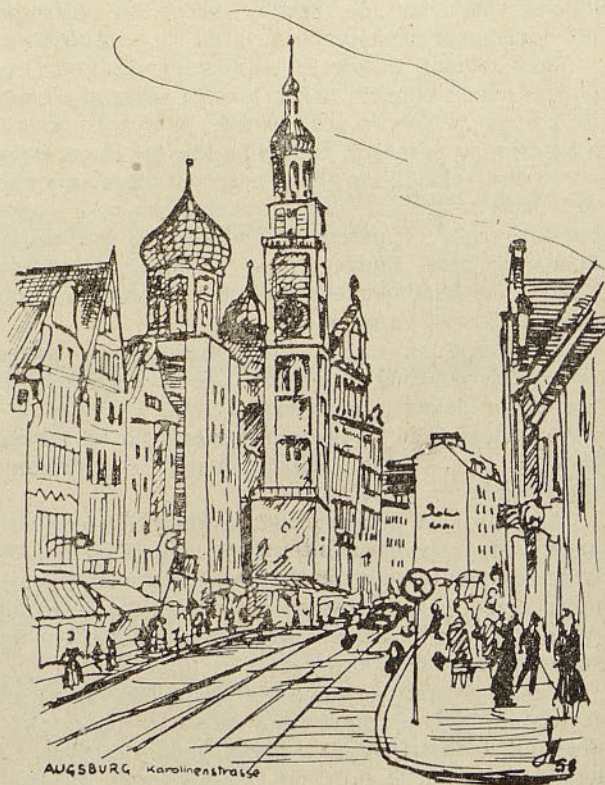
- električne in ročne seštevane stroje z najmodernejšo izvedbo bliskovite tastature, ki dejansko omogoča zelo hitro računanje;
- stroje za knjiženje;
- statistične stroje, ki omogočajo seštevanje in razvrščanje podatkov na 27 kolon naenkrat;
- pribor za stroje;
- elektronske kalkulatorje.

Tovarna v Augsburgu je le eno »Nationalovih« proizvodnih podjetij, ki je nastalo šele po drugi svetovni vojni. V letu 1947 se je začela proizvodnja delov z malim številom sodelavcev, v marcu 1947 je bila izdelana prva registrirna blagajna, v novembru istega leta pa je že zapustila tisoča blagajna montažni trak. Junija 1953 je bila izdelana že petdeset-tisoča registrirna blagajna. Poleg osnovnega izdelka — registrirnih blagajn v raznih izvedbah uvajajo proizvodnjo drugega »Nationalovega« izdelka — knjigovodske avtomate, ki bodo prav letos prišli v proizvodnjo.

Po zapletenosti proizvodnje in obsegu je »National« tovarna dokaj podobna ISKRI, le, da je naša proizvodnja bolj raznovrstna ter še bolj zapletena in obsežna. V »National« proizvodnji nastopa okrog 13.000 različnih sestavnih delov, ki se izdelujejo iz okrog 12.000 surovin in materialov (vključno režijski material) ter okrog 15.000 tujih polizdelkov. V proizvodnji dela približno 1600 delavcev, vseh zaposlenih pa je 2200.

Organizacija proizvodnega procesa je slična naši: centralizirana proizvodnja sestavnih delov po skupinah strojev in decentralizirana montaža blagajn po raznih tipih. Prav ta oblika pa približuje to podjetje do prav neverjetnih podrobnosti našim problemom, ki smo jih enako dobro, ali tudi enako slabo rešili. Marsikje smo pred njimi, pa tudi obratno. Iskreno pa me je razveselila ugotovitev, da stoji ISKRA v vseh ozirih na ravni visokorazvitega, nadpovprečnega zapadnega podjetja.

Statistična kontrola je pri njih šele na začetku, res pa je, da posvečajo kvaliteti zelo veliko pažnjo. Izdržljivost blagajn kontrolirajo občasno s preizkusom na uničenje. Po več let pustijo kontrolirano blagajno v neprestanem pogonu, ki ga oskrbuje poseben elektromotor. Izdelki morajo vzdržati dobo 25 let.

»National« zelo skrbi za svoj renome, v ilustracijo samo naslednja podrobnost:

Prav ob času mojega obiska je moral direktor proizvodnje po nalogu iz Amerike osebno leteti v Avstralijo, kjer je od njih prodana registrirna bla-

gajna delala z napakami. Verjetno tudi posledice niso bile prijetne.

Delo v proizvodnji se opravlja po normah, postavljenih v pretežni meri po metodah časovnega snemanja s kratkimi glavnimi časi in daljšimi pomožnimi. Težina dela in plačevanje se določa po sistemu točkovanja po zahtevah dela, ki se mora opraviti in ne delovnega mesta. Za vsa važnejša dela imajo sestavljene kataloge.

Dosežena visoka storilnost dela je omogočila skrajšanje delovnega tedna na pet dni, tako da sta prosta dva dneva: sobota in pa nedelja.

Življenjska raven pa kljub temu ni tako zelo visoka, kot jo sicer radi gledamo skozi naše naočnike želja. Osnovni eksistenčni potrebi — stanovanje in hrana sta sorazmerno dražji, kot pa pri nas. Povprečno porabi Nemec za stanovanje preko 20 % svojih prejemkov, hrani pa se dražje in nedvomno skromnejše. Res pa je, da so industrijski izdelki cenejši in, da je za ostanek po kritju eksistenčnih potreb mogoče kupiti več kot pa pri nas. Zato pa so kulturne potrebe kot kino, gledališče, knjige zopet mnogo dražje, posebno pa je draga zabava. In da o vinu, ki ga radi jemljemo za domače merilo, ne govorim, Nemec pije raje ceneno pivo, morda zato, ker je ceneno. Le visoka storilnost je tista, ki prinaša večjo nagrado za delo in pa, tudi v pogojih zapadnega družbenega sistema, cenejše izdelke.

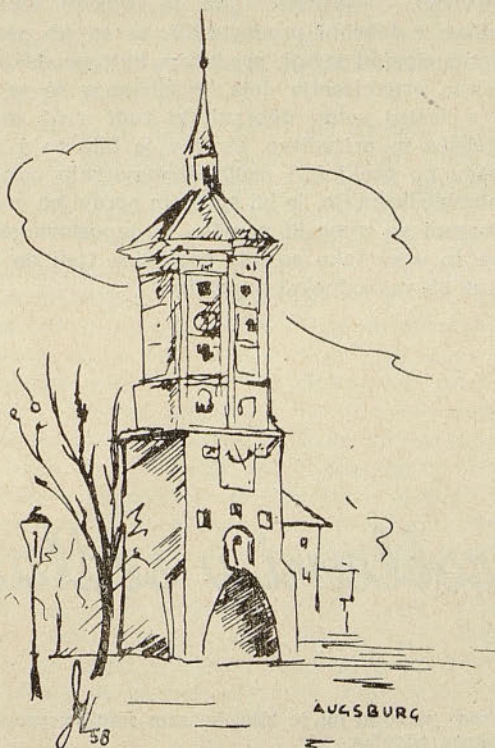
Obratna klima — počutje ljudi v delovnem okolju — je v »Nationalu« dobra, boljša, kot v marsikaterem zapadnem podjetju. Pa tudi tu smo jih marsikje prehiteli, kar je razumljivo že zaradi naše družbene ureditve, so pa tudi stvari, ki bi jih s pridom mogli posnemati — seveda ne vse od kraja.

Izredno pažnjo poklanjajo pravilnemu ravnanju z ljudmi, kjer odigra odločilno vlogo mojster v obratu. Mojster naj ne bo le strokovnjak pri svojem delu, ampak tudi človek, ki zna voditi in ravnati z ljudmi. Vsi mojstri morajo obiskovati tri leta šolo v podjetju samem, kjer so predavanja ob sicer prostih sobotah. In eno celo leto tega šolanja — drugi letnik — je posvečen samo odnosu do ljudi.

Na drugi strani je pa tudi delovna disciplina dobra. Medsebojni odnosi morda niso vedno tako prisrčni, čeprav si to prizadevajo, toda vedno so vljudni in ustrezljivi.

Delavnice so čiste, svetle in lepo urejene. Upravo poslopje je novo in vse v steklu. Pisarne so v velikih dvoranh, mize postavljene v obliki razreda, tako da ni medsebojnih motenj s strani ali nasproti. Govorjenje je ublaženo in telefonski razgovori ne preglasni tako, da vlada sicer v vsej dvorani šumenje čebelnjaka, ni pa posebej izstopajočih glasov in je delo v tem okolju prav prijetno. Zanimivo pa je, da se med delovnim časom ne kadi, čeprav ni to izrecno prepovedano. Na delovnem mestu, tako v pisarni, kot tudi v proizvodnji, se ne jé, pač pa je zato polurni odmor in lepo urejena kantina, kjer je mogoče dobiti kavo in čaj in prigrizek proti zelo nizki ceni. Delovni čas je deljen z odmorom za kosilo, ki ga je mogoče dobiti ceneno v tovarniški kantini.

Socialno šibkim dajejo za izkoriščenje dopusta podporo 175 DM, kar predstavlja več kot tretjino povprečnega zaslužka. Dopust smejo izkoristiti v kateremkoli kraju, toda osnovni pogoj je, da prebijejo 14 dni na enem mestu zaradi dejanskega odpočitka. Sredstva za to in za ostale podpore se zbirajo v socialnem fondu, ki nastaja iz dotacij podjetja ter iz prodaje tobaka in slaščic v kantini in prodajnih avtomatih, razmeščenih v podjetju.

Posebej so organizirali fond samopomoči za primer smrti, ob vsakem primeru smrti člana ali ožjega svojca vplačajo člani po 50 Pf, kar pa da primerno vsoto.

Prav tako kot mi, izdajajo lastno, lepo opremljeno glasilo.

Od časa do časa prireajo obiske svojcev v podjetju, da bi si ogledali tovarno ter obiskali delovno mesto in spoznali delo svojih najbližjih.

V politične nazore zaposlenih se, vsaj formalno, ne vmešavajo vse dokler so v okviru podjetja lojalni in ne motijo poteka dela, prosti čas pa je vsakega samega.

Kot zaposlenemu osebju, verjetno pa še v dosti večji meri posvečajo pažnjo kupcem. O psihologiji kupca obstaja obširna interna literatura — v glavnem iz ameriškega centra, ki jo morajo podrobno proučiti vsi prodajalci. Kot primer naj navedem samo drobni prodajni trik s svinčnikom, ki zbudi zanimanje. Prodajalec si da narekovati vrsto manjših vrednosti do 100 ter jih zna tako zaobrtni, da dobi določeno vsoto. Nato obrne svinčnik in pokaže že rezultat v držalu svinčnika samega, ki je napravljen

kot okence v registrirni blagajni. Ko se čudite, vam prijazno pojasni trik in pove, da je to le stalno ista vsota, da pa prodajajo take in take registrirne blagajne po teh in teh cenah, ki vas bodo gotovo zanimala, ki jih boste s pridom uporabili v svojem podjetju.

Pozornost kupcem je razvidna tudi iz naslednjega. Prav ob času mojega bivanja je obiskala augsburško podjetje skupina jugoslovanskih gospodarstvenikov, ki je bila na strokovnem potovanju po Evropi. »National« jim je priredil večdnevni seminar z dobrimi predavatelji, ki so jih seznanili z Nationalovimi stroji, predvsem knjigovodskimi ter načinom organizacije dela. Predavanja so se odvijala v lastni veliki dvorani, ki tudi služi za kino, gledališče in prireditve. Čeprav je bilo to v prvem mesecu po prekinitvi naših diplomatskih odnošajev z Zahodno Nemčijo, je bil sprejem opravljen svečano, v dvorani so izobesili nemške in jugoslovanske zastave in prav tako so bile zastavice tudi na mizah gostov ob vsakodnevni pogostitvi.

Osnovno načelo podjetja »National« je »Najprej prodati, potem proizvajati«. To dejansko tudi izvajajo, kar je mogoče, ker gre za renomirane izdelke, ki imajo investicijski karakter, vendar pa so tudi roki dobave nekoliko daljši. Prodajalci so tudi njihovo najboljšo plačano osebje, kar je v skladu z njihovim osnovnim načelom in še posebej s pogoji zapadnih tržišč. Prodajna organizacija se deli po prodajnih okrajih, ki jih vodita zastopnik in mlajši pomočnik. Prodajni plan je izražen v vrednostnih točkah, 100 % doseženega tega ali več pa daje članstvo v posebni »konvenciji«, ki se sestaja vsako leto v velikih mestih z udeleženci »Nationalove« mreže iz vsega sveta, kar naj predstavlja priznanje za dobro delo, poleg velikih plač in provizij seveda.

Dvakrat na leto pa se vrši veliko prodajno tekmovanje, v maju in juniju ter oktobru in novembru.

*

Druga družbena ureditev, drugačni ljudje, drugi izdelki in vendar slično podjetje, tako slično, da bi nehote pomislil »ISKRA« na Zapadu.

Problemi v sedlarskem oddelku

Skoro nerodno mi je bilo, ko sem stopil v prostor sedlarskega oddelka.

Bil je odmor. Skoro »pobožno« so mleli kruh in prigrizovali (vsak po svojem okusu in finančah) kaj zraven. Mirno skoro odsotno so begali pogledi, zdelo se mi je, da jim ni prav, da sem udril nepoklican med tako »sveto« opravilo kot je malica. Glasno sem jim želel »dober tek« in po stari navadi vprašal kako se počutijo in imajo. Beseda je dala besedo, šegavost pa je odprla jezikom pot, tako da so besede kar deževale. Bilo je kar prijetno besedovanje, med katerim sem izluščil naslednje misli:

Sedlarska delavnica je v relativnem smislu do firme Iskra (čigar ime je danes povsod poznano kot pojem kvalitete) zelo slabo opremljena. Šivalni stroji so obrabljeni, zato tudi počasni in nenatančni, stroja za stanjšanje usnja (Schirfmaschine) pa sploh nimajo. Če bi imeli ta stroj, kar je finančno za našo tovarno skoraj nepomembno, bi lahko prihranili mnogo usnja, delo pa bi bilo bolj kvalitetno. Po njihovem mnenju bi rabili tudi nov, močan šivalni stroj, s tem bi vezavo sukanca izboljšali in seveda zmanjšali čas zaradi večje brzine stroja.

To »jamranje«, ki je pri Slovencih že v krvi, sem samo poslušal, ugotovil pa sem, da so jim obrazi žareli ko so govorili o opremi, ki jo nimajo in koliko več in boljše bi lahko naredili, če bi vse to imeli. Njihovo veselje in navdušenost sta me pripravila do tega, da sem resno pomislil o njihovi upravičenosti do vsega tega.

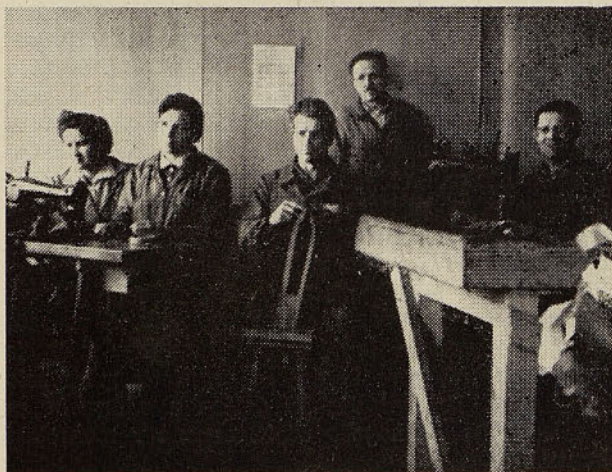
Ti ljudje hočejo iti z napredkom, nočejo ostati v delavnici pri iztrošenih strojih, nočejo ostati brez nujno potrebnega orodja in istotako potrebnih novih pripomočkov, ki jih ima danes skoro vsak privatni obrtnik.

In kaj pravijo kalkulanti in normirci?

Delo v sedlarski delavnici je predrago zaradi pomanjkljivo opremljene delavnice.

iver

Detajl iz sedlarske delavnice

Delo in odnosi obratne ambulante „ISKRA„

V namenu, da bi se uredili zmerni odnosi med kolektivom tovarne »Iskra« in med kolektivom obratne ambulante »Iskra«, kar se je že razpravljalo na zasedanju delavskega sveta tovarne, je sklenil upravni odbor Obratne ambulante na svoji zadnji seji, da se v glasilu ISKRA objavi članek, kjer naj uprava ambulante obrazloži objektivne in subjektivne težave, ki jih ima pri svojem delu.

Ustanovitev Obratne ambulante je narekovala predvsem potreba po okrepitvi zdravstvene in socialne službe v okviru splošne skrbi za delovnega človeka. Od ustanovitve pa do danes je bilo ob podpori tovarne »Iskra« opravljeno na tem področju obsežno delo.

V »Iskri« dela velik kolektiv na najrazličnejših delovnih mestih, zato nastajajo razni zdravstveni in socialni problemi. Namen obratnih ambulanz je predvsem preventivno delo, to je bolezni preprečevati in reševati socialne težave. Ker pa je nujno predvsem zdravljenje, ko je bolezen že nastala, moramo v Obratni ambulanti zdraviti bolne ljudi.

V ilustracijo bomo navedli nekaj števil, to je, koliko ljudi je sprejela Obratna ambulanta v zdravljenje v letu 1957.

V zobnem oddelku je bilo izvršenih 9613 ordinacij, v splošni ambulanti je bilo opravljenih 19.186, v preventivni ambulanti 2084, v laboratoriju pa 2038 pregledov ter 12.183 analiz. Tako smo v ambulantnih prostorih opravili skupno 32.921 pregledov. Poleg tega je bilo fluorografiranih še 3025 oseb.

To so velike številke in zavedati se moramo, da so vsi ti ljudje prišli v ambulanto po zdravniško pomoč, po nasvete za svoje zdravje, ki je predpogoj za obstoj človeka. Pomisliti je treba, da so bili to ljudje, ne stroji, katerim je bilo treba nuditi pomoč, da so lahko ozdravljeni opravljali svoje delo naprej. Vse to pa sta zmogla le dva zdravnika z zdravstvenim osebjem, dva terapevta in zdravnik-specialist, ki pa je pregledoval samo dvakrat tedensko. Če samo površno izračunamo delovne dni, je bilo dnevno sprejeto v ambulanto 112 ljudi. Nastaja vprašanje, koliko se je zdravnik lahko posvetil svojemu človekoljubnemu poklicu?

Nič ni čudno, če bo bili zavarovanci nestrpni, ko so morali čakati, da so prišli na vrsto. Nič pa ni tudi čudno, če je bilo osebje ambulante včasih nestrpno, ko je moralo dnevno opravljati težko nalogo, kako vse te bolnike pravilno odpravljati v ordinacije.

Našla se je sicer dobra rešitev, da se bolnike kliče v ambulanto po oddelkih, ker s tem ne zamu-

dijo časa pri svojem rednem delu. Vendar pa večkrat ni možno odpraviti vseh bolnikov v določenem času. To je vzbujalo negodovanje in zavarovanci so se pritoževali, da jih ambulanta ne sprejema v določenem času. Marsikateri med njimi je bil zares bolan, marsikateri pa ni bil upravičen do ostre kritike, ki smo jo včasih slišali. Marsikateri je mislil, ko je prišel v skoraj prazno čakalnico, da v ambulanti ni dela. Ni pa videl vseh zdravstvenih knjižic, ki so jih zapisnikarice že prinesle v jutranjih urah in je bilo treba prav vsem nuditi zdravniško pomoč. Ni videl tistih bolnikov, ki so bili sprejeti pred njim in ne tistih, ki so še po oddelkih čakali, da jih pokličemo v ambulanto.

V jeseni, ob navalu gripe, je položaj delovanja ambulante res težak. Kolektiv tovarne Iskra to ni občutil, saj je osebje ambulante zastavljalo vse napore, da je lahko dnevno odpravljalo preko 100 ljudi, pač pa je to občutilo osebje ambulante. Zdravnika sta delala, kolikor sta mogla, prav tako tudi ostalo osebje ambulante, pod zelo težkimi pogoji, katerih pa zavarovanci niso opazili. Nihče od zavarovancev ni opazil, da je osebje v ambulanti ob gripi delalo s temperaturo, ker so bili skoraj vsi prav tako okuženi od gripe, ambulanta pa ni mogla pogrešiti niti enega člana kolektiva, da se je delo moglo vršiti nemoteno. In ob taki priliki je bila morda izrečena kaka ostra ali pikra beseda od strani osebja. Ali je temu zameriti? Če sta bila zdravnika že preutrujena in nista bila morda, posebno upravnik, dosti prijazna z bolniki, ali se je čuditi? Upoštevati je namreč treba, da je dr. Vidmarja še po redni ordinaciji čakalo polno dela na terenu, ko je moral vršiti še obiske na domu bolnikov. Člani kolektiva bi morali upoštevati, da je tudi zdravnik samo človek in da je osebje ambulante vlagalo vse napore, da se je zdravstveno delo odvijalo v redu in stremelo za tem, da bi bili vsi bolniki deležni pomoči.

Zdravstvena služba je človekoljubno delo, zdravstvena služba je težka in odgovorna, zato je treba upoštevati tudi nadloge in težave, ki tarejo ambulanto. Treba je imeti razumevanje, treba je tesnega sodelovanja. Če pa nastanejo kake nepravilnosti s strani osebja, pa naj bi bila prva pot zavarovanca do upravnika ambulante, njemu naj bi povedali težave, če jih je osebje prizadejalo. Tako se bomo izognili marsikateri nevšečnosti. Upravnik bo pojasnil zavarovancu razloge, če pa je bila krivda s strani osebja, bo isto opomnil, kako se je zadržati. Napačno pa je, če nekateri člani kolektiva raznašajo razne govorice na račun delovanja ambulante za hrbtno in po ovinkih. Vse nepravilnosti bi morali reševati direktno z upravnikom, ki je odgovoren za pravilno delovanje obratne ambulante.

Samo z medsebojnim razumevanjem in zaupanjem bomo lahko dosegli pravilne odnose med kolektivom tovarne in ambulante.

Obratna ambulanta dela v cilju izboljšati zdravje vseh naših delovnih ljudi, jim nuditi vso zdravstveno zaščito ob podpori vsega kolektiva tovarne »Iskra«.

Naša prehrana

O zdravi prehrani vemo zelo malo, zato delamo večkrat velike napake, ki imajo za naše zdravje hude posledice.

Pri nas vlada v glavnem mišljenje, da so pri prehrani važne le zadostne količine, ki nam dajejo občutek sitosti, ne pa tudi kakovost, t. j. sestava prehrane. Vsak človek ve, da povzroča dolgotrajna lakota razne bolezni, ne ve pa, da je človek lahko vedno sit pa kljub temu zbolí, ker v njegovi prehrani primanjkuje te ali one snovi. Če bi človek občutil pomanjkanje raznih snovi v prehrani tako hitro, kot občuti lakoto, bi si ljudje z lahkoto in brez posebnega znanja sami uredili pravilno prehrano. Ker pa se pokažejo posledice zaradi pomanjkanja posameznih snovi kljub zadostni prehrani mnogo kasneje, marsikdo ne verjame, da je za človekovo zdravje važna pravilna sestava dnevne prehrane. Ker pa je občutek lakote večkrat edini, ki urejuje prehrano, uživamo najraje preveč tistih snovi, ki nam ta občutek najhitreje odstranijo, t. j. kruh in maščobo. Pozabljamo pa pri tem, da potrebuje naše telo tudi druge snovi, brez katerih ne more dalj časa pravilno delovati. In te snovi so predvsem v mleku, mlečnih izdelkih ter sadju in zelenjavi. Zelo pereče je to vprašanje pri naših delavcih in delavkah, ki vstajajo zgodaj, hodijo daleč na delo in ostajajo v tovarni čez kosilo. Ko se vrnejo domov pa še predvsem žene gospodinjino in opravljajo vrsto drobnih del, potrebnih za nego in vzgojo otrok, zato mora še posebno taka žena paziti na to, da se pravilno hrani, drugače bo namreč zgodaj ostarela, obnemogla, bo stalno utrujena, postala bo neodporna proti raznim boleznim in tudi življenjska doba bo brez dvoma krajša kot bi bila sicer.

Kako naj naš delavec in delavka uredita prehrano, da si ohranita zdravje? Zajtrk bi moral biti močnejši kot je ponavadi. Če pa v zgodnjih jutranjih urah nimamo zato dovolj teka, popijmo vsaj skodelico toplega mleka, s seboj pa vzemimo krepko malico, ki naj vsebuje poleg kruha, sira ali mesnih izdelkov še sadje. Nikakor ni pravilno, da je prvi obrok šele ob 9. uri in da vsebuje le kruh, večji obrok pa uživamo šele, ko pridemo domov, ko je največkrat kosilo tudi obenem večerja. V naši tovarni smo uvedli topli obrok, ki vsaj delno zadosti potrebi telesa po pravilni prehrani, toda na žalost se ga poslužuje premajhno število članov kolektiva. Že iz zdravstvenih razlogov ga toplo priporočamo.

Prav gotovo pa drži, da ima tisti, ki se poslužuje toplega obroka tudi zvečer boljši tek. Poleg teh navedenih obrokov prehrane pa je nujno, da uživamo dnevno tudi gotove količine sadja in zelenjave, kar ugodno deluje na splošno počutje človeka. Iz vsega tega vidimo torej, da mora biti v dnevni prehrani — poleg kruha in močnatih jedi ter maščobe — tudi še mleko in mlečni proizvodi ter sadje in zelenjava.

Če se bomo hranili tako, bomo že v kratkem času občutili, da živila ne uživamo samo zato, da smo siti, da delamo, da vzdržujemo stalno telesno toploto in da ohranimo delovanje raznih organov našega telesa, temveč tudi za to, da dobimo s hrano zaščitnih snovi (predvsem s sadjem in zelenjavo), ki nas ščitijo pred raznimi boleznimi in nam dajejo obenem občutek zadovoljstva. Kaj kmalu bodo prenehali razni glavoboli, občutek utrujenosti, uredila se bo prebava, če nam je dosedaj delala težave. Izdatek, ki se bo s tako hrano sicer nekoliko povečal, bo bogato poplačan.

Marija Sušnik

Če se imaš za večjega lisjaka kakor so drugi, se gotovo ujel.

Malokdo je dovolj pameten, da ima rajši grajo ki mu koristi, kakor hvalo, ki mu škoduje.

Resnično olikan je tisti, ki si ničar ne domišlja.

Kdor živi brez norosti, ni tako pameten, kakor si misli.

Kdor misli, da je sam zajel vso pamet z veliko žlico, je velik norec.

Ljudje imajo velike zahteve pa majhne načrte.

La Rochefoucauld

PERSONALNA KRONIKA

VSTOPILI V MESECU MARCU 1958:

1. Jerala Ana — montaža central
2. Vekelj Martinka — stiskalnica
3. Tičar Rudi — ključ. delavnica
4. Pelko Rudi — razvojni biro
5. Jarc Marija — montaža
6. Jugović Marjan — kontrola
7. Rozman Franc — orodjarna
8. Mali Stefaniya — prod. II. del.
9. Vrtinik Marija — rezkarna
10. Sedej Karl — prod. IV. del.
11. Kordiš Miroslav — str. orodjarna
12. Sem Silvo — razvojni biro
13. Obed Oto — gradbeni oddelek
14. Roblek Matija — prod. IV. del.
15. Logar Jožica — vrtalnica
16. Rotar Jožica — vrtalnica
17. Jakše Olga — I. del. prod.
18. Jerala Alojzija — I. del. prod.
19. Kutnar Karl — odprema
20. Jeraša Matevž — komunalni odsek
21. Dobrun Alojz — samski dom
22. Svetelj Jože — samski dom
23. Zirovnik Ivan — razvojni biro
24. Dulc Alojz — navijalnica
25. Oman Pavla — montaža central
26. Grašič Franc — montaža instrumentov
27. Debenc Leopold — IV. del. prod.
28. Jerše Anton — nakupni oddelek
29. Preisinger Davorin — prod. roč. del.
30. Fedran Janez — elektro delavnica
31. Pečjak Marija — montaža central
32. Kopač Milan — IV. del. prod.
33. Cunk Irma — komunalni odsek
34. Bolka Marija — montaža central
35. Brezar Marjan — prod. IV. del.
36. Papov Majda — montaža instr.
37. Vesel Slavko — ključ. del.
38. Šimnovec Franc — elektro delavnica
39. Jeraj Rudolf — selenski odd.
40. Lukanc Janez — kino
41. Mrgole Ana — montaža central
42. Bogdanovič Dušan — razvojni biro
43. Repnik Janez — ključ. del.
44. Brzin Ignac — razvojni biro
45. Zelnik Franc — razvojni biro
46. Perič Ivica — montaža central
47. Jaklin Marija — montaža central
48. Gabrijelčič Maks — odprema
49. Brešar Andrej — ročna del. prod.
50. Antolič Jože — ročna del. prod.
51. Koželj Marija — IV. del. prod.
52. Snedec Vera — II. del. prod.
53. Oblak Marija — orodjarna
54. Dolenc Anton — I. del. prod.
55. Florjančič Anton — bakelitna del.
56. Triler Jože — orodjarna
57. Bida Ivan — strojna orodjarna
58. Govekar Oton — ročna orodjarna
59. Hlavinik Leon — vzdrževanje strojev
60. Pušavec Milena — fin. računovod.
61. Govc Janez — prodajni oddelek
62. Rihar Janez — pers. odd.

63. Drmota Avstahij — premeščen iz ind. šole v obrat
64. Filipovič Bogdan — splošni oddelek
65. Piškur Karl — splošni oddelek
66. Pirc Sonja — Predstav. Ljubljana
67. Križnar Drago — vrtalnica
68. Murko Konrad — razvojni biro
69. Krkuta Jožica — razvojni biro
70. Kužnar Ana — razvojni biro
71. ing. Poštuvan Tone — razvojni biro
72. ing. Robavs Branko — razvojni biro
73. Mehle Anton — priprava dela
74. Pečar Božidara — sklad. produkcije
75. Mlakar Borut — razvojni biro
76. ing. Dugič Borivoj — Predstavništvo Beograd

IZSTOPILI V MESECU MARCU 1958:

1. Košnjek Ciril — bakelitna del.
2. Pavlovič Ivan — navijalnica
3. Dolinar Jože — razvojni biro
4. Dolenc Jože — razvojni biro (JLA)
5. Juvan Jože — razvojni biro (JLA)
6. ing. Benedičič Jernej — razvojni biro (JLA)
7. Erzín Maks — razvojni biro (JLA)
8. Hauptman Jože — kontrola
9. Iskra Matija — Predst. Zagreb (JLA)
10. Kopitar Marija — samski dom
11. Slabe Franc — obrat
12. Boben Vladimir — razvojni biro

Tovarišica Kopitar Marija je bila z 26. aprilom 1958 starostno upokojena. V našem podjetju je bila zaposlena od maja 1945, še pred tem pa je bila v bivši LGW od maja 1942 dalje. Ima 30 službenih let. V našem podjetju je bila zaposlena prvotno kot delavka na strojih, kasneje pa kot snažilka in perica v našem samskem domu na Planini. Tov. Kopitarjeva je bila izredno pridna, vestna in vzorna delavka. Želimo ji, da bi zasluženo pokojnino uživala v zdravju in zadovoljstvu.

V MESECU MARCU 1958

SO SE POROČILI:

1. Drakselj Janez, zaposlen v selenskem oddelku, se je poročil z Nemec Marijo, uslužbenko v predilnici Tržič.
2. Krušič Bogdan, zaposlen v razvojnem biroju se je poročil z Potočnik Marijo, uslužbenko Planike, Kranj.
3. Uršič Vladimir, zaposlen v pripravi dela, se je poročil z našo uslužbenko Pestotnik Bibijano, zaposleno v nakupnem oddelku.
4. Berginc Maks, delavec v galvaniki se je poročil z Zuber Anko, učiteljico v Avčah na Primorskem.
5. Šumrada Marija, zaposlena v produkciji, se je poročila z Znidaršič Stanetom, uslužbenim v Mest. pekarni Kranj.

V USA izdelujejo papir s pomožnimi modrimi črtami (karo, milimeter, cola). Ko je risba izgotovljena, jo izpostavi vplivu sončnih žarkov; v eni uri pomožne črte zbledijo.

Leta 1957 je bila vzpostavljena radio-telefonska zveza med Parizom in Teheranom. Taksa za 3 minute razgovora je 4140 francoskih frankov. Istega leta je bila ostvarjena telegrafska zveza med Zvezno republiko Nemčijo in Paragvajem. V istem letu so vzpostavili telefonsko zvezo tudi med ljudsko republiko Madžarsko in demokratično republiko Vietnam ter med Kamerunom in Madagaskarjem in telex zvezo med Japonsko (Tokio) in Nizozemsko.

V letu 1957 so bile postavljene še naslednje radio-telefonske in telegrafске zveze:

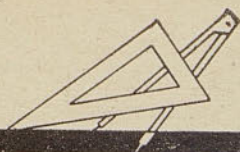
Med Amsterdamom in Šanghajem, med Hamburgom in Iranom (taksa za triminutni pogovor znaša 49,50 DM) in med USA in Bolgarijo (taksa 12 dolarjev).

18. julija 1957 so podpisali francosko-nemško-angleški dogovor o postavljanju in eksploataciji novega preoatlantskega telefonskega kabla. Smatrajo, da bo kabel dan v promet konec leta 1959. Predvidevajo, da bo kvaliteta prenosa mnogo boljša kot je sedaj z radiozvezami. Zapadna Evropa bo imela tako 36 novih telefonskih zvez. Kabel bo dolg 4000 km. Raztezal se bo od Penmarcha (Francija) do Sydney Mines (Kanada). Relejna postaja bo v Novi Zelandiji.

V Filadelfiji so skonstruirali telefonski aparat za razgovore pod vodo. Imenujejo ga aquavox in ga uporabljajo za sporazumevanje pri fotografiranju in športu pod vodno gladino. Aparatura je sestavljena iz oddajnika in sprejemnika: plavalec jo nosi na hrbtu.

BATERIJSKA URA — DIEHL-ELECTRO

Veliko točnost dosežemo s kratkim časom med dvema navijanjima. Pri Diehl-electro navije vsakih 8 minut elektromotor vzmet, ki poganja urni mehanizem. Napajanje se vrši z 1,5 V baterijo. Zobato kolo s svojim nastavkom spušča ali dviga krtačke na kolektor motorja in s tem zažene ali prekine motor. Navijanje traja 1,2 do 4 sekund vsakih 8 minut. Prenos moči na mehanizmu se vrši preko polža. Polžasto kolo je iz umetne snovi, ki vsebuje grafit (zaradi enakomernega trenja). Kolektorske krtačke so iz srebrovega oglja (da ne umažejo kolektorja). Motor ima brončene sintrane ležaje z rezervo olja. Pri novi bateriji teče ura 1 leto. Pod utežbo dela motor tudi pri 0,6 do 0,7 V.

Gradimo telovadišče

Foto: Krennerjeva

Letošnja »zima po obrokih« se počasi poslavlja od nas. Toplo vreme nas je zvabilo iz učilnic in neprijaznega Doma. Odločili smo se, da bomo takoj pričeli uresničevati naš načrt o izgradnji šolskega telovadišča. Ker ekipa naše šole tekmuje v Gorenjski rokometni ligi, je naša dolžnost, da smo dobro uvežbani in pripravljeni za tekmovanja. Za to vadbo pa je potrebno tudi igrišče, ki ga pa do sedaj še nismo imeli. Tovariš Triler nam je dovolil, da izgradimo in uredimo igrišče za »mali rokomet« itd. Pričeli smo z delom prekmalu, kajti v marcu nas je presenetil že šesti obrok snega. Upamo, da je bil zadnji in da nas ne bo več oviral pri nadaljnjem delu.

V lepem vremenu porabimo za delo na šolskem igrišču vsi ure telesne vzgoje, popoldan pa svoj prosti čas. Pri delu so se odlikovali gojenci III. letnika, ostale pa moramo samo priganjati k delu. Nekateri se niti ne zavedajo, da to delajo sebi v korist. Skrbi pa nas le zelo mehek teren, kako ga bomo utrdili. Potrebovali bi namreč težak valjar. Ker pa računamo na množičnost, pa upamo, da ga bomo tudi sami počasi steptali in utrdili.

Vrata (gole) nam bo izdelal šolski mizar tovariš Mubi, za mreže pa nam bo priskočila na pomoč šola. Nameravamo tudi popraviti igrišče za odbojko. Na betonski plošči si želimo urediti igrišče za košarko. S tem bi pridobili vsa igrišča za športne ure. Po-

truditi se moramo tudi za ureditev naprav za lahko atletiko. V glavnem doskočišče za skoke v daljino in višino, ter mesto za mete. Ne bomo pa ostali samo pri tem načrtu, tudi orodni telovadbi bomo posvetili nekaj pozornosti. Imamo že bradljo in drog, le postaviti ju moramo na primerno mesto.

Imamo lepe načrte, upamo, da jih bomo do konca tega šolskega leta uresničili in zgradili te zaželene objekte. Ker je naša telovadba okrnjena (nimamo telovadnice in smo v zimskem času vezani tudi na učilnice) upamo, da nam bodo merodajni faktorji priskočili na pomoč pri izvedbi naših skromnih načrtov. Trudili pa se bomo, da bomo dosegli čim lepše uspehe, ki bodo v čast naši šoli, zdravju v korist in s tem pripomogli k zvečanju delovne storilnosti.

F. Š.

12 12 12

Prvi pomladanski dan so se naši gojenci udeležili Okrajnega srednješolskega prvenstva v smučanju v Kranjski gori. Tekmovalo je preko 530 tekmovalcev v vseh treh disciplinah: v tekih, slalomu in skokih na 20 in 40 metrski skakalnici. V hudi konkurenci so naši fantje zasedli kot ekipa odlično drugo mesto. Kot posameznika sta se najbolj odlikovala Alfonz Polajnar, ki je dosegel v skokih 3. mesto in Vinko Grašič, ki je dosegel v tekih prav tako 3. mesto.

Ura je tričetrt na šest...

Sirena! Tri četrt na šest! Delavci tovarne so že večinoma na svojih delovnih mestih. Tu pa tam še hitijo posamezniki, ki so nekoliko zaležali. Vendar ta vrvež in naglica ne vplivata na poslopje doma učencev IKŠ, kjer še vsi mirno sanjarijo. Po prvem znaku sirene se slišijo pridušeni vzkliki: »Oh, že zopet...« Takoj nato pa zavlada ponovno tišina. Spet se oglasi sirena. Ura je šest.

Zaslišijo se zvoki prijetne melodijske Radia Ljubljane, ki uspavajo, zazibajo tiste, ki bi morali vstati. Toda vsakdanja dolžnost kliče. Neprijetno je zapustiti toplo in mehko posteljo. Marsikdo bi se še rad vrnil v prijetno sanjarjenje.

Po hodniku se slišijo odločni koraki tovariša upravnika. To je pa žal zadnji znak za vstajanje. Nekateri ga preslišijo in se skušajo potuhiniti pod odejo. Toda njegova odločna beseda premaga lenuha, ki zaspano pogleda izpod odeje, se pretegne in za-zeha. Ko tovariš upravitelj pokaže hrbet in zapusti sobo, se zaspanec večinoma mirno vleže nazaj.

Ponovni obisk upravnika pa predrami tudi največjega zaspanca.

Leno in mehanično pospravljajo postelje, ki so jih končno le morali zapustiti. Nato sledi površno umivanje, le toliko da čutijo, da je voda mokra in mrzla. Ko se bliža ura že sedmi, morajo seveda na zajtrk, kajti s praznim želodcem ni prijetno sedeti ves dan v šoli. Zajtrk — to formalnost opravi jo hitro, ker je sila skromen. Odtod pa naravnost v šolo, kjer se nekateri s tovarišem vratarjem — namesto lepega pozdrava — grdo spogledajo, kajti ura je že nekaj minut čez sedem.

Potrti sedijo v klopih in se držijo kot nedolžne ovčice, profesorji namreč sprašujejo. Prične se borba za ocene. Kruta roka profesorjeva neusmiljeno piše cveke. Oh, kdo je temu kriv...

Tako nekako poteka zjutraj čas našim »najbolj pridnim in vestnim« gojencem, ki pa jih je vsega le nekaj v našem domu. Njim je ta sestavek namenjen kot rahel opomin, da bi se poboljšali. F. Š.

Smučarske tekme v

Planici

V nedeljo 13. aprila je sindikalna podružnica tovarne ISKRA organizirala v Planici smučarske tekme za prvenstvo tovarne. Tekmovanje je bilo v slalomu in skokih. Skupno se je prireditelju prijavilo 25 tekmovalcev in to iz tovarne ISKRA, tovarne PLANIKA in Industrijske kovinarske šole ISKRA. Tekmovanje samo je ves čas oviral sneg, ki je padal ves dan. Proga za slalom je bila kljub slabim vremenskim razmeram dobro pripravljena. Zaradi novozapadlega snega je bila proga nekoliko mehka, toda to na samo tekmovalce ni dosti vplivalo, da je vseeno v redu potekalo.

Za slalom se je prijavilo lepo število tekmovalcev, i. s. 18. Proga je bila dolga 800 m z 90 m višinske razlike in 25 vratci.

Rezultati v slalomu pa so bili naslednji:

1. Stritih Lado (ISKRA) 1:17,7
2. Rozman Jože (PLANIKA) 1:19,8
3. Jerman Andrej (PLANIKA) 1:23,4

4. Rakovič Ljubo (ISKRA) 1:29,4
5. Ankele Janez (IKŠ ISKRA) 1:30
6. Teran Janez (IKŠ ISKRA) 1:30
7. Hafner Tomaž (IKŠ ISKRA) 1:30,6
8. Frelih Janez (PLANIKA) 1:33
9. Hrovat Milan (IKŠ ISKRA) 1:34,5
10. Vidic Štefko (ISKRA) 1:34,5

Zanimivo je tudi to, da so se za tekmovalce prijavile tudi dve tekmovalki in dosegli naslednji mesti:

1. Blažič Marija (ISKRA)
2. Finžgar Anica (ISKRA)

Ženske so morale prevoziti isto progo dvakrat, kakor moški.

Za tekmovalce v skokih na 40 metrski skakalnici se je prijavilo 5 tekmovalcev. Skakalnica je bila nekoliko mehka zaradi novozapadlega snega.

Doseženi so bili še kar dobri rezultati:

1. Križaj Peter (ISKRA) 189,4 točk
2. Eržen Ciril (ISKRA) 171 točk
3. Faganel Rado (ISKRA) 166 točk
4. Zevnik Franci (ISKRA)
5. Grohar Milan (ISKRA)

Organizacija tekmovanja je bila odlična in gre prireditelju vse priznanje. Želimo si še takih tekmovanj, kjer si izpopolnujemo znanje na snegu.

Ž. M.

Prvak Štritih vozi

Edini aktivni udeleženci

Zmagovalci v skokih

Funkcionarji se ogrevajo

Zmagovalci v slalomu

